

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему:
ПРЯМІ ПОДАТКИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Студента 2-го курсу денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
освітньо-наукової програми
«Фінанси публічного сектору»
Мартиніва Станіслава Сергійовича

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Демиденко Людмила Миколаївна

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань
Студент _____

Робота допущена до захисту в Екзаменаційній комісії рішенням кафедри
фінансів від «___» _____ 20___ р., протокол №___.

Завідувач кафедри фінансів,
доктор економічних наук,
професор Лютий Ігор Олексійович
_____

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....	6
1.1. Податки в економічній системі держави	6
1.2. Види та класифікації податків	12
1.3. Становлення і розвиток прямого оподаткування.....	16
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	16
2.1. Аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні.....	20
2.2. Оцінка регулюючої функції прямих податків.....	27
2.3. Фактори, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб	32
РОЗДІЛ 3 ПОДАТКОВА РЕФОРМА ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	36
3.1 Перспективи імплементації зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб	36
3.2. Основні напрями реформування прямого оподаткування в Україні.....	43
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

Актуальність роботи. Поступальний розвиток економіки базується на ефективному державному регулюванні фіскального сектору, що дає змогу не лише стимулювати окремі галузі економіки, але й формувати заходи державної політики в сфері адміністрування та розвитку податкових відносин. В теорії податків в класичній фінансовій науці використовується поділ на прямі та непрямі податки за способом визначення бази оподаткування. Саме прямі податки в системі державного регулювання розвитку бізнесу, зокрема, для юридичних осіб відіграють важливу роль в забезпеченні кон'юнктурного та галузевого розвитку.

Одним із головних завдань вітчизняної економіки є стимулювання ділової активності шляхом створення сприятливих умов для суб'єктів господарювання. Одним з інструментів фінансового механізму держави є оподаткування. Основним податком, яким держава може централізовано впливати на господарську діяльність підприємств, є податок на прибуток. Від того, як і чому формується податкова система країни, певною мірою залежить ефективне функціонування всього господарського комплексу країни. Розвиток податкової системи України за останні роки значно розширив можливості використання оподаткування як одного з найважливіших методів мобілізації надходжень до бюджетної системи. Швидкість зростання економіки країни залежить від того, наскільки податкова система приділяє увагу сприянню підприємницькій діяльності та здатності податку стимулювати інвестиційний процес.

Питанням використання прямих податків в системі державного регулювання доходів юридичних осіб присвячено велику кількість наукових робіт, зокрема, З.С. Варналія, І.О. Лютого, М.В. Романюка, О. П. Нестеренко, Л. М. Демиденко, В. Б. Рейнська, М. В. Волкова, О. В. Артюх, І. С. Дацька, С. В. Бойко, О. О. Драган, О. В. Борисюк, М. С. Саган, В. В. Бутенко, В. М.

Опаріна, Т. В. Паєнтко, С. І. Дерев'янка, О. С. Дроздовська, О. В. Озерчук, І.Я Чугунова та інші.

Метою роботи є узагальнення теоретичних та практичних особливостей використання прямих податків в системі державного регулювання доходів юридичних осіб.

Завданнями роботи є:

- узагальнити підходи до визначення економічної сутності податку та оподаткування;
- дослідити сутність прямого оподаткування та його значення в сучасних умовах;
- виявити види прямих податків та особливості прямого оподаткування;
- провести аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні;
- здійснити оцінку регулюючої функції прямих податків;
- виявити фактори, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб;
- розглянути можливості імплементації зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб;
- сформулювати основні напрями реформування прямого оподаткування в Україні.

Об'єктом дослідження є податкова система та податкова політика України.

Предметом роботи є прямі податки в системі державного регулювання доходів юридичних осіб.

Інформаційна база. В роботі використані наукові розробки в сфері реформування прямого оподаткування в Україні, аналітичні та статистичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної податкової служби, Державної казначейської служби України стосовно виконання планів з адміністрування прямих податків та їх ролі в бюджетному наповненні та інших інституцій.

Методи дослідження. Для написання роботи використано загальні наукові методи – аналізу та синтезу в рамках дослідження сутності податку та оподаткування; індукції – стосовно дослідження сутності прямого оподаткування та його значення в сучасних умовах; дедукції – в рамках розгляду поняття та особливості прямого оподаткування; фінансового та статистичного аналізу – стосовно аналізу динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні; кореляційно-регресійного аналізу – стосовно аналізу факторів, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб; прогнозування – в рамках виявлення векторів реформування прямого оподаткування в Україні.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку джерел.

Практичне значення роботи. Результати роботи можуть бути використані в рамках коригування державної податкової політики для покращення стану реформування прямого оподаткування в Україні, зокрема, практична цінність роботи визначена можливістю впровадження пропозицій автора для удосконалення прямого оподаткування в Україні.

Апробація результатів роботи. Основні висновки і пропозиції пройшли апробацію під час Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії" "Серія: "Економічні науки". XLIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 31 січня 2022. За результатами конференції було опубліковано наукову статтю на тему «Нові тенденції оподаткування корпорацій в умовах світової глобалізації» (Мартинів С. Нові тенденції оподаткування корпорацій в умовах світової глобалізації. Матеріали XLIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» // Збірник наукових праць. – Переяслав, 2022 р. С. 30-32. [21].

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ

1.1. Суть податку та економічна сутність оподаткування

Сталий розвиток вітчизняної економіки базується на ефективній державній податковій політиці. За рахунок державних доходів, зокрема, податкових надходжень формуються бюджетні видатки, тому актуальним є розгляд сутності та економічного трактування оподаткування та податку.

Державні доходи відіграють незамінну роль і призначення у забезпеченні економічного розвитку і, зокрема, економічного зростання. До доходів держави відносять:

1. Доходи, які держава отримує від власної господарської діяльності, а також від участі в діяльності інших юридичних осіб;
2. Державні доходи держави, які держава утримує з різних суб'єктів на підставі законодавства.
3. «Кредитний дохід», який може отримати держава, якщо доходи з попередніх джерел виявляються недостатніми; вона складається з позик, отриманих від банківського сектору. Але це вже інше питання – питання державного боргу, як внутрішнього, так і зовнішнього.

В традиційному розумінні теорії фінансів під податком мають на увазі обов'язковий фіскальний платіж, що сплачує платник податку (фізична або юридична особа) у вказаний термін з вказаної податкової бази.

О. В. Борисюк, М. С. Саган [3] вказують, що податки є особливим джерелом фіскального функціонування бюджету. Оподаткування – це процес утримання, адміністрування та контролю за сплатою податків.

В. М. Опарін, Т. В. Паєнтко [26] акцентують увагу на потребу розуміння податків з точки зору системного підходу в теорії фінансів – тобто податки є

джерелом формування доходів в рамках забезпечення функціонування держави в умовах розширеного виробництва.

Лютий І.О., Демиденко Л.М. вказують на те, що податки є значною (а точніше найважливішою) частиною державних доходів. Однак, перш ніж дати визначення податків, необхідно уточнити різницю між поняттями державного доходу, внеску та податку. Внесок є невід'ємною частиною державного доходу і включає внески від фізичних осіб, такі як платежі за державні послуги, пожертвування, штрафи тощо. По-третє, податки є частиною внесків, а вони, у свою чергу, є частиною державного доходу [20].

Отже, на нашу думку, під податком можна розуміти вид бюджетного фіскального платежу, що стягується з визначеної бази оподаткування для формування дохідної частини державного або місцевого бюджету.

Найважливішими елементами податку є: суб'єкт, об'єкт, джерело, база, квота та ставка. Кожен з них зазначено нижче:

- предмет оподаткування. Платником податків є будь-яка фізична або юридична особа, яка зобов'язана сплачувати податки у встановлені законом строки. Податковий агент є той, хто має юридичний обов'язок сплачувати податок, а платником податку є той, хто фактично сплачує податок;

- об'єкт оподаткування. Це діяльність або річ, яку ПКУ вказує як причину сплати податку, таким чином, що вона розглядається як подія, що породжує податок;

- джерело оподаткування. Воно відноситься до суми активів або статків фізичної або юридичної особи, з якої надходять суми, необхідні для сплати податків. Таким чином джерелами виявляються капітал і праця;

- база оподаткування. Це сума оподаткування, за якою визначається сума податку, наприклад: сума отриманого доходу, кількість вироблених літрів, річний дохід платника податку тощо;

- одиниця оподаткування (база оподаткування). Саме елемент майна, питома чи грошова частина згідно із законом вважається для встановлення розміру податку;

- плата. Це грошова сума, яка надходить на одиницю податку таким чином, що вона визначається в абсолютних розмірах. Якщо сума отриманих грошей у відсотках за одиницю, то мова йде про ставку.

Риси податків:

- обов'язковість;
- грошовий еквівалент;
- безповоротність;
- індивідуальність.

Дані ознаки податків базуються на їх економічній природі та їх місці в системі економічного кругообігу, тому актуальним є розгляд функцій податків в економічній системі.

Загалом податки виконують наступні функції:

- фіскальна функція – є основою для формування податкової частини бюджету;
- регулююча функція – забезпечує реалізацію економічної функції держави;
- соціальна / розподільна функція – забезпечує перерозподіл частини ВВП через бюджетний механізм, в основному на економічні та соціальні функції держави [1, 2, 6].

Під зборами розуміються платежі, що здійснюються в обмін на виконання певних громадянських дій (адміністративний збір), а також плата за користування об'єктами загального користування. Під внесками розуміються виплати за певні державні операції, які мають загальносоціальне значення і надають платникам внесків прямі вигоди.

Третім і найважливішим компонентом державних доходів є податки, як прямі, так і непрямі, які в цілому складають податкову систему національної економіки. Звідси зрозуміло, що збори та внески базуються на конкретних результатах державного управління, іншими словами, вони пов'язані з певною економічною основою (причиною). Тому вони також відомі як причинні внески.

Загальне правило полягає в тому, що ці причинно-наслідкові вигоди не можуть бути вищими за державні витрати щодо забезпечення конкретної продукції. Якби цей зв'язок не дотримувався, причинно-наслідкові вигоди набули б частково фіскального характеру, і тоді ми могли б визначити їх як змішаний податок [9].

Беручи до уваги принципи оподаткування, тобто принцип ефективності, принцип еквівалентності та принцип причинності (спричиняють дане явище), можна помітити, що збори та внески засновані на принципі еквівалентності та принципу причинності, тоді як податки засновані на принципі ефективності даного суб'єкта щодо здійснення господарської діяльності.

Принцип результативності ґрунтується на тому факті, що окремих громадянин відповідно до нормативно-правових актів оподатковується відповідно до грошового доходу, прибутку, активів, споживання або інших економічних показників, без урахування того, наскільки його діяльність використовувала державні видатки. Як наслідок цього відбуваються процеси перерозподілу.

Принцип еквівалентності зосереджується на тому факті, що громадянин оподатковується відповідно до вигод, які він отримує від даної суспільної діяльності, а його власні економічні результати не враховуються. Нарешті, принцип причинно-наслідкового зв'язку ґрунтується на тому, що громадянин оподатковується відповідно до витрат, які він спричинює внаслідок використання певних суспільних продуктів, наприклад, вивезення відходів, при цьому його економічні показники не враховуються.

На рис. 1.1 наведено поділ податків залежно від способу перенесення вартості. Податки за базою можна поділити наступним чином:

- Непрямі податки: це податки, які застосовуються до товарів і послуг і, отже, впливають на людей «опосередковано», найвідомішим є податок на додану вартість;

- Прямі податки: це податки, які безпосередньо оподатковують фізичних осіб або компанії. Наприклад, податок на прибуток, спадкування та податок на майно.

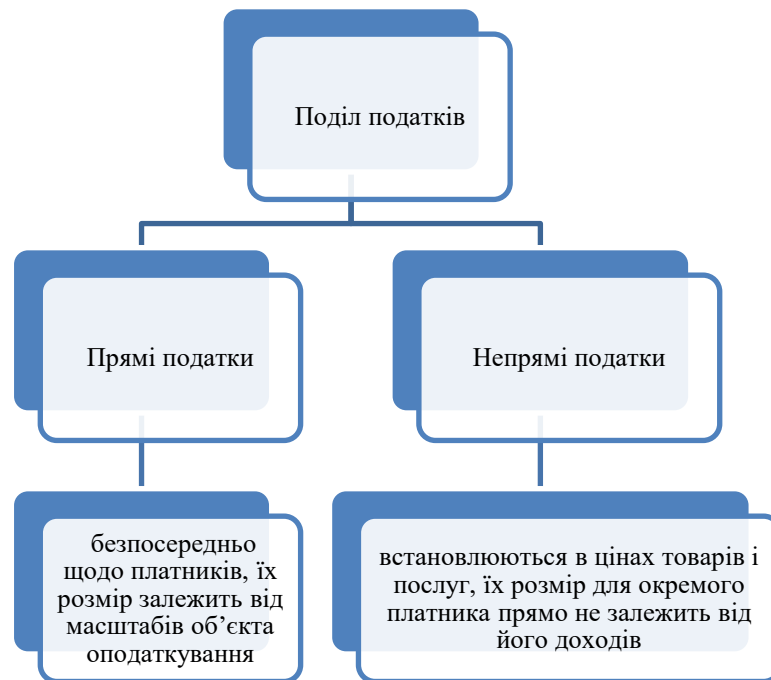

Рис. 1.1. Поділ податків залежно від способу перенесення вартості [29]

Економічна сутність прямого оподаткування вказує на використання його як способу фіскального впливу доходу (прибутку) або майна платників податків (як фізичних, так і юридичних осіб), історично саме пряме оподаткування сформувало основу фіскальної політики держав.

Прямі податки традиційно поділяють на особові податки (зазвичай – з майна фізичних осіб) та реальні майнові податки – як з доходу (прибутку) юдиних осіб, так і з операцій стосовно майна платників податків [31].

Класифікація податків наведена на рис. 1.2. Класифікація податків в теорії фінансів проводиться за способом утримання податків, рівнем їх встановлення, методом справляння та формою оподаткування.

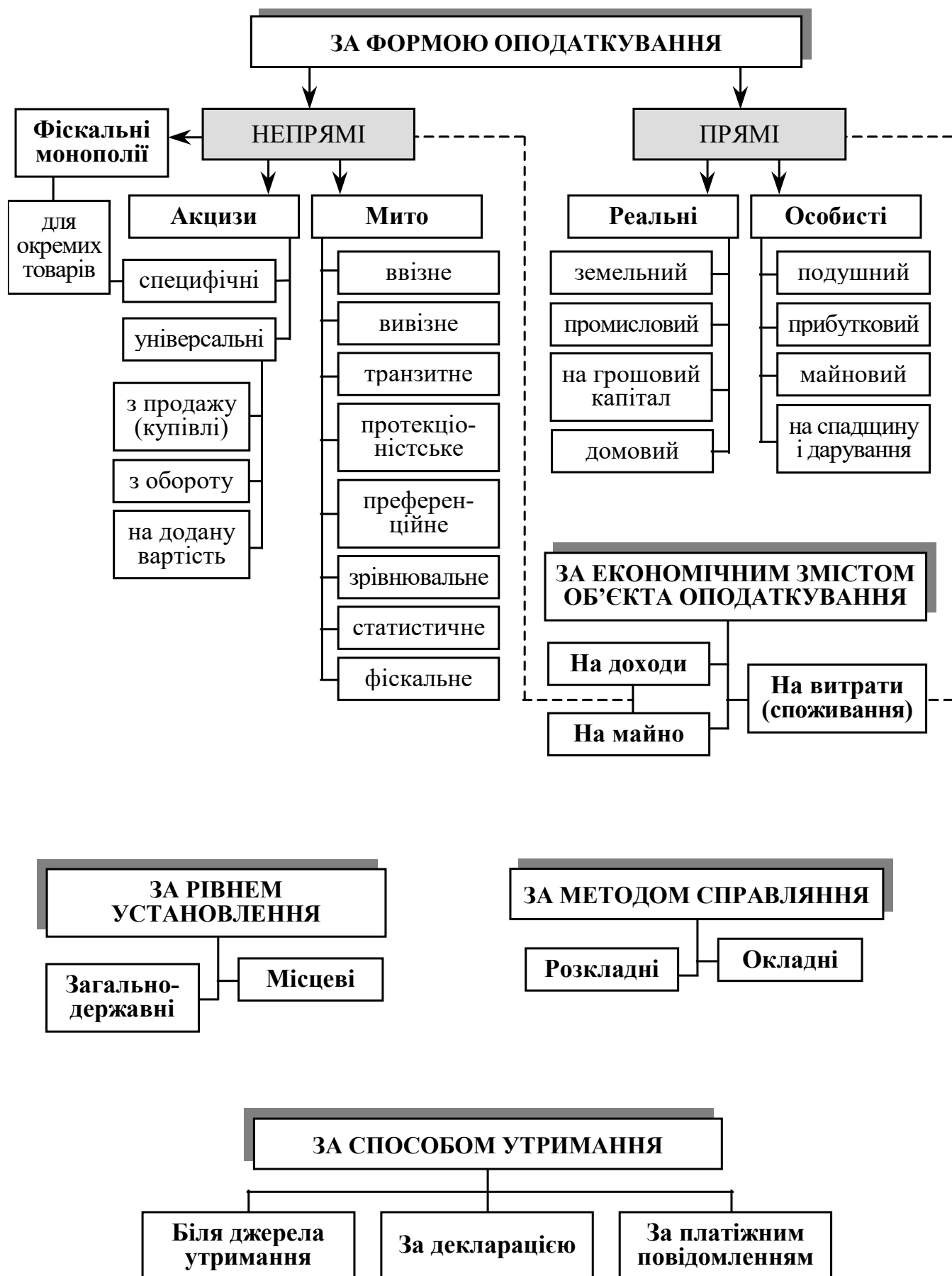

Рис. 1.2. Класифікація податків [31, 33]

Податки відповідно до співвідношення ставка/база:

- прогресивний податок: чим вища база, тим вищий податок. Так, наприклад, чим вищий дохід сім'ї, тим більшу суму необхідно виплатити;
- пропорційний податок: усі платники податків сплачують однакову частку своєї бази. Наприклад, 10% податок застосовується незалежно від суми прибутку компанії;
- регресивний податок: платники податків з нижчою базою в кінцевому підсумку сплачують більшу суму. Наприклад, коли найбідніші люди в кінцевому підсумку платять більше податків, ніж найбагатші.

Встановлено, що під податком можна розуміти вид бюджетного фіскального платежу, що стягується з визначеної бази оподаткування для формування дохідної частини державного або місцевого бюджету, тобто фактично податок – є фіскальною платою, а під оподаткуванням слід розуміти сукупність правил справляння податку, адміністрування, звітності та контролю за податками.

1.2. Сутність прямого оподаткування та його значення в сучасних умовах

Аналіз наукової діалектики стосовно сутності податку та оподаткування вказує на можливість розгляду даних дефініцій в контексті реалізації державної податкової політики, тому актуальним є розгляд сутності прямого оподаткування та його значення в сучасних умовах [32].

Функціями прямого оподаткування в економічній системі держави є:

- фіскальна – через прямі податки стягуються кошти до бюджетів різних рівнів;
- стимулююча – пільгове пряме оподаткування може стимулювати розвиток окремих галузей та сфер діяльності;

- регулююча – використання прямого оподаткування як системи регулювання економічних відносин в рамках різних систем оподаткування, обліку та звітності.

Факторами використання прямого оподаткування в економічній системі держави є:

- стан економіки;
- динаміка економічної кон'юнктури;
- вплив показників економіки – курсу валют, інфляції, безробіття;
- загальний рівень податкового навантаження;
- стан податкового адміністрування;
- особливості податкового обліку, звітності та контролінгу;
- впровадження режимів пільгового оподаткування;
- трансфертне ціноутворення;
- використання інноваційних методів в управлінні податковою політикою (е-звітність, е-контроль)

Лютий І.О., Демиденко Л.М. [20] вказують, що основою наявної податкової системи України є як прямі, так і непрямі податки, що формують переважну основу податкових надходжень в складі бюджету.

Джерелом доходу можуть бути:

- а) доходи домогосподарства від роботи;
- б) доходи, що виникають від корпоративної діяльності окремих суб'єктів господарювання;
- в) активи домашніх господарств та юридичних осіб.

Оподаткування в межах цих трьох груп може бути прямим або непрямим. Пряме оподаткування доходу означає його пряме зменшення (оподаткування частини грошового доходу). Непряме оподаткування означає зменшення реального доходу шляхом оподаткування індивідуальних споживчих операцій, внаслідок чого побутовий споживач купує менше на ринку з таким самим доходом [34].

Роль прямого оподаткування узагальнено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Роль прямого оподаткування [20]

Пряме оподаткування прибутку означає його зменшення (оподаткування певної частини прибутку), тоді як непряме оподаткування прибутку розуміється

як оподаткування окремих (часткових) корпоративних операцій, від яких поступово формується прибуток, а отже являє собою оподаткування прибутку в заздалегідь. Пряме оподаткування активів означає їхнє зменшення в цілому. Це передбачає оподаткування певної частини активів, що належать даному суб'єкту. Під непрямим оподаткуванням активів розуміють оподаткування окремих операцій придбання, за допомогою яких завчасно зменшується формування активів [37].

У зв'язку з цим ми спробуємо визначити основні вимоги, які податкова система має бути стандартизованою і відповідати, щоб її вважати раціональною, ефективною та відносно постійною, а отже, такою, що не зазнаватиме фундаментальних змін через часті проміжки часу. Це не означає, що якась часткова модифікація не може бути врахована. Раціональна податкова система повинна враховувати той факт, що податки загалом мають фіскальну, але й нефіскальну мету. За своїм фіскальним призначенням податки використовуються для покриття та виконання дохідної частини державного бюджету. Нефіскально вони використовуються як засіб потенційного впливу на поведінку суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у національній економіці, щоб структура доходів домогосподарств і структура активів свідомо змінювалися в бік більшої справедливості.

До прямих податків в Україні відносяться: ПДФО; податок на прибуток; податок на нерухоме майно; податок на прибуток від відсотків, роялті, оренди, інших видів прибутку [34].

Отже, вплив оподаткування інтегрується в моделі зростання шляхом його впливу на окремі змінні зростання, якими є нагромадження та інвестиції капіталу, людський капітал і технології. Оподаткування підприємств, а потім податки на доходи фізичних осіб та внески на соціальне страхування є найбільш шкідливими для економічного зростання.

1.3. Поняття та особливості прибуткового оподаткування

Узагальнення сутності прямого оподаткування та його значення в сучасних умовах надало змогу з'ясувати стратегічну роль даної підсистеми податкового регулювання економіки, тому слід поглиблено провести аналіз поняття та особливостей прибуткового оподаткування. Головними прямими податками можна вважати: податок на прибуток підприємства; податок на землю; податок на нерухомість юридичних осіб; ПДФО.

В Україні процес прибуткового оподаткування регулюється Податковим кодексом України, яким встановлено для юридичних осіб податок на прибуток в розмірі 18% від розміру оподатковуваного прибутку (фінансового результату до оподаткування – як різниці отриманих доходів та понесених витрат в рамках господарської діяльності) [30].

Податок на землю є різновидом прямого майнового податку, який сплачується фізичними та юридичними особами за земельні ділянки, які перебувають у їх власності та користуванні залежно від місця їх розташування та нормативної грошової оцінки.

Різновидом прямого дохідного оподаткування є податок на доходи фізичних осіб, яким оподатковуються трудові та інші доходи працівників при отриманні ними зарплати та інших виплат, головна ставка – 18%, базою оподаткування виступає загальний оподатковуваний дохід (за вирахуванням ПСП), а податковим агентом зазвичай виступає роботодавець – юридична особа-підприємство.

Особливості прямого прибуткового оподаткування наведено на рис. 1.4. Податок на нерухомість юридичних осіб – прямий майновий податок, що сплачується бізнесом, за комерційну нерухомість, що перебуває у власності такого суб'єкта та використовується у рамках бізнесу, ставки встановлюються залежно від виду нерухомості та рішення органів місцевої влади.

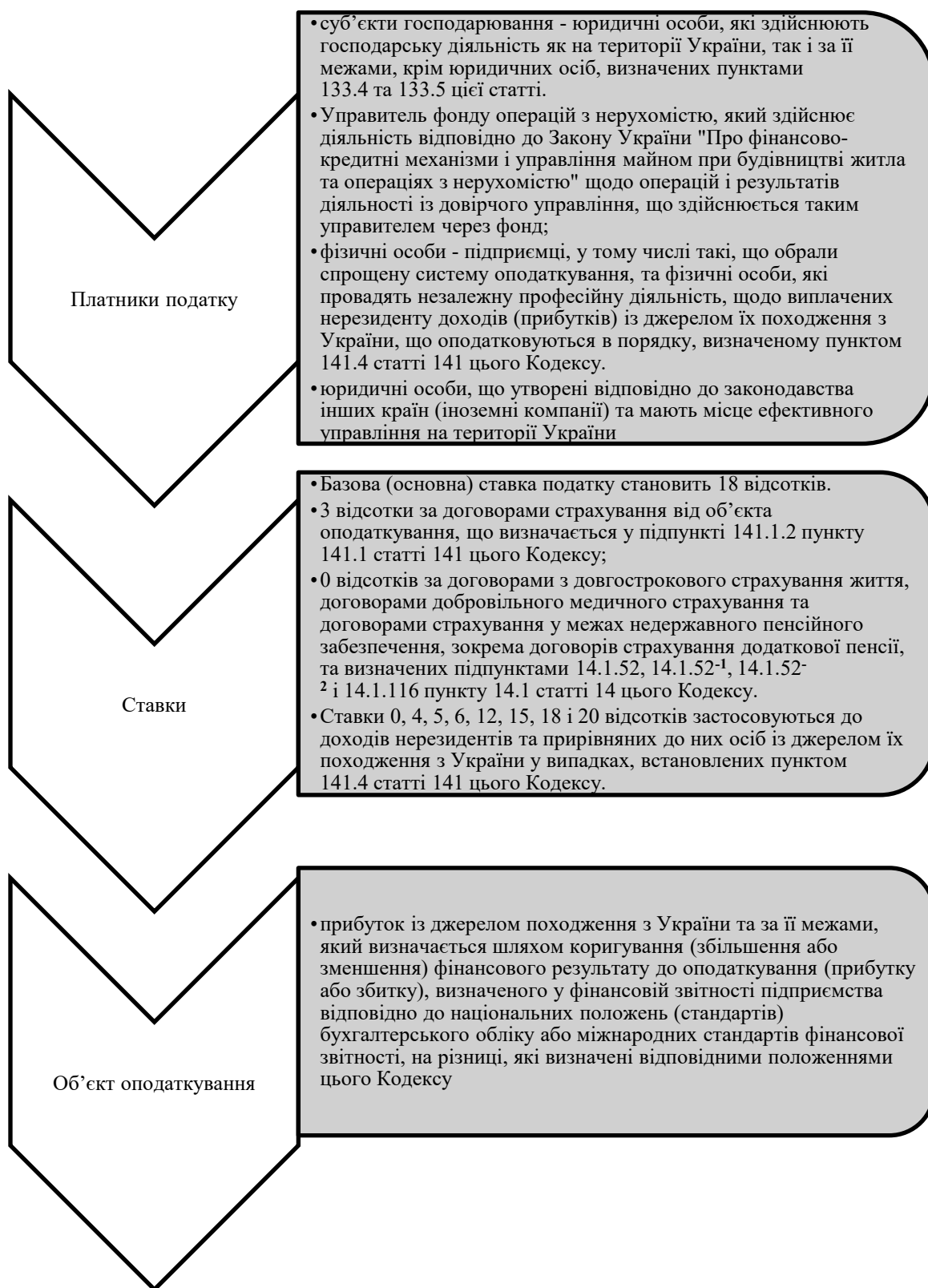

Рис. 1.4. Особливості прямого прибуткового оподаткування [20]

Єдиний соціальний внесок є видом утримання (внеску, а не прямого податку), проте фактично він є прямим регулюючим податком, що сплачує

роботодавець в пенсійний фонд, основна ставка податку - 22% (існує пільгова ставка для пенсіонерів та інвалідів), а базою оподаткування виступає загальний оподатковуваний дохід працівника.

Мінімальний податок корисний не тільки для посилення соціальної прийнятності деяких реформ підприємницької діяльності та для збору корпоративних податків у короткостроковій перспективі, але й ця фіскальна політика також доречна в середньо- та довгостроковій перспективі. Коли економічна ситуація нормалізується, багатонаціональні фірми сприятимуть фінансуванню товарів, що надаються державою та місцевими органами. Ці товари служать сировиною для виробництва та створюють основні умови, необхідні для успішної корпоративної діяльності. Вони також мають вирішальне значення для компенсації економічних наслідків майбутніх великомасштабних катастроф [53-56].

Відповідно до мінімального корпоративного податку, прибуток, реалізований в офшорах, в кінцевому підсумку оподатковується за мінімальною ефективною ставкою. Якщо прибуток не оподатковується в офшорних юрисдикціях, оподаткування здійснюється шляхом перерозподілу прав на оподаткування в країни, де вартість була створена (але не повідомляється). З мінімальним оподаткуванням більше немає стимулів для створення філії лише з податкових причин.

Впровадження мінімальної ефективної ставки податку зменшує переміщення прибутку та дає значний приріст податкових надходжень. Зміна системи мінімальної ефективної податкової ставки має мінімізувати простір як для подвійного оподаткування, так і для не оподаткування. Якщо в ОЕСР не буде досягнуто консенсусу, реформа може бути реалізована в односторонньому порядку. Наприклад, США вводять мінімальний податок на дохід, який транснаціональні компанії, що базуються в США, отримують у закордонних країнах із низькими податками, із кредитом на 80% податку на іноземний прибуток, який вони сплачували. Оскільки Закон про скорочення податків і зайнятість використовує глобальний мінімальний податок, податкові

зобов'язання в країнах з високим оподаткуванням можуть компенсувати мінімальний податок, що стягується за діяльність у країнах з низьким оподаткуванням або без нього.

Таким чином, фірми можуть поєднувати свої іноземні доходи з юрисдикцій з низьким і високим оподаткуванням, зменшуючи свої платежі мінімального податку в США і досягаючи нижчої ставки податку, ніж ставка США. Таким чином, хоча випадок США показує, що одностороннє впровадження можливе, його дизайн залишається значною мірою незадовільним, і перевагу слід віддавати мінімальній системі оподаткування для кожної країни [58-61].

Під прибутковим оподаткуванням слід розуміти сукупність правил оподаткування прибутку юридичних осіб, що сформований в результаті господарської діяльності, даний вид оподаткування направлений на пошук балансу між формуванням фіскальних платежів для держави та створенням достатнього рівня фінансових ресурсів для розширення нормальних господарських циклів бізнесу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні

Узагальнення теоретичних основ адміністрування прямих податків вказує на потребу поглибленого аналізу динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні.

На стан надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні впливають, на нашу думку, наступні фактори: стан економічного розвитку; динаміка зростання вартості бізнесу; умови оподаткування; легкість ведення бізнесу; привабливість країни як для зовнішніх, зокрема, міжнародних, так і для внутрішніх інвесторів; легкість адміністрування та контролю податків; впевненість бізнесу у стратегічному майбутньому; рівень податкової конкуренції.

За базу розрахунку обрано фактичний стан сплати податків в 2016-2021 (2020) роках в Україні на основі статистичної бази даних Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України. Основними формами розрахунків динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні були абсолютні та відносні статистичні індикатори, відносні величини структури, динаміки та порівняння.

Склад джерел доходів державного і місцевого бюджетів України наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Склад джерел доходів державного і місцевого бюджетів України, млн.
грн.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Відхилення
Державний бюджет						
Податкові надходження	484 130	605 269	708370	582 736	574250	90 120
Неподаткові надходження	103 635	128 402	171 387	186 684	220 480	116 845
Інше	4 589	31 741	7 713	3 094	2 606	-1 983
Всього	592 354	765 412	887 470	772 514	797 336	204 982
Місцеві бюджети						
Податкові надходження	62 052	83 868	85 385	94 811	95 970	33 918
Неподаткові надходження	21 757	25 969	29 129	26 105	21 752	-5
Інше	1 986	2 517	3 308	3 575	5 136	3 150
Всього	85 795	112 354	117 822	124 491	122 858	37 063

Джерело: [10]

Загалом зведений бюджет складався з державного та місцевих бюджетів в Україні, зокрема, за 2016-2020 рр. в складі доходів державного бюджету спостерігався їх приріст на 204 982 млн. грн., зокрема, за рахунок податкових надходжень державний бюджет збільшив доходи на 90 120 млн. грн., за рахунок не податкових надходжень державний бюджет збільшився доходи на 116 845 млн. грн., інших джерел – зменшився на 1983 млн. грн.

Доходи зведеного бюджету України за рівнем їх адміністрування наведено на рис. 2.1. В складі доходів місцевих бюджетів України спостерігався їх приріст на 33918 млн. грн., зокрема, за рахунок податкових надходжень місцеві доходи зросли на 33918 млн. грн., за рахунок неподаткових надходжень бюджет зменшив доходи на 5 млн. грн., інших джерел – зменшився на 3150 млн. грн., а загальні місцеві доходи бюджетів зросли на 37063 млн. грн.

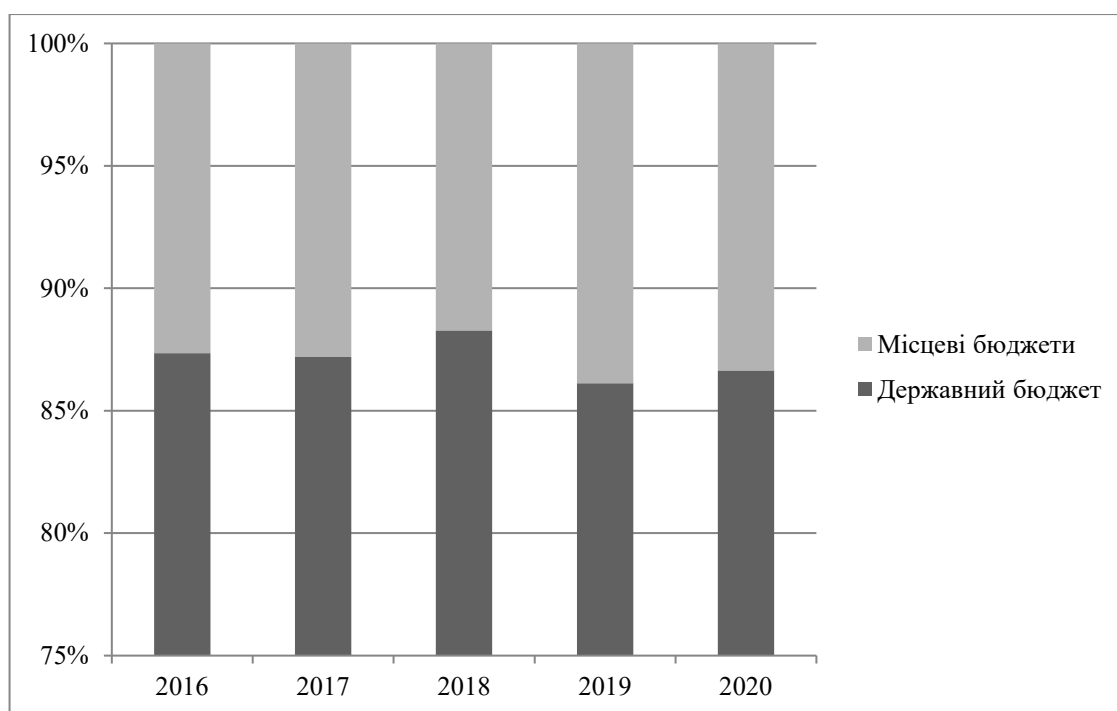

Рис. 2.1. Доходи зведеного бюджету України за рівнем їх адміністрування, %

Джерело: складено автором на основі[10, 27 28]

Структура надходжень до державного бюджету України за видами наведена на рис. 2.2.

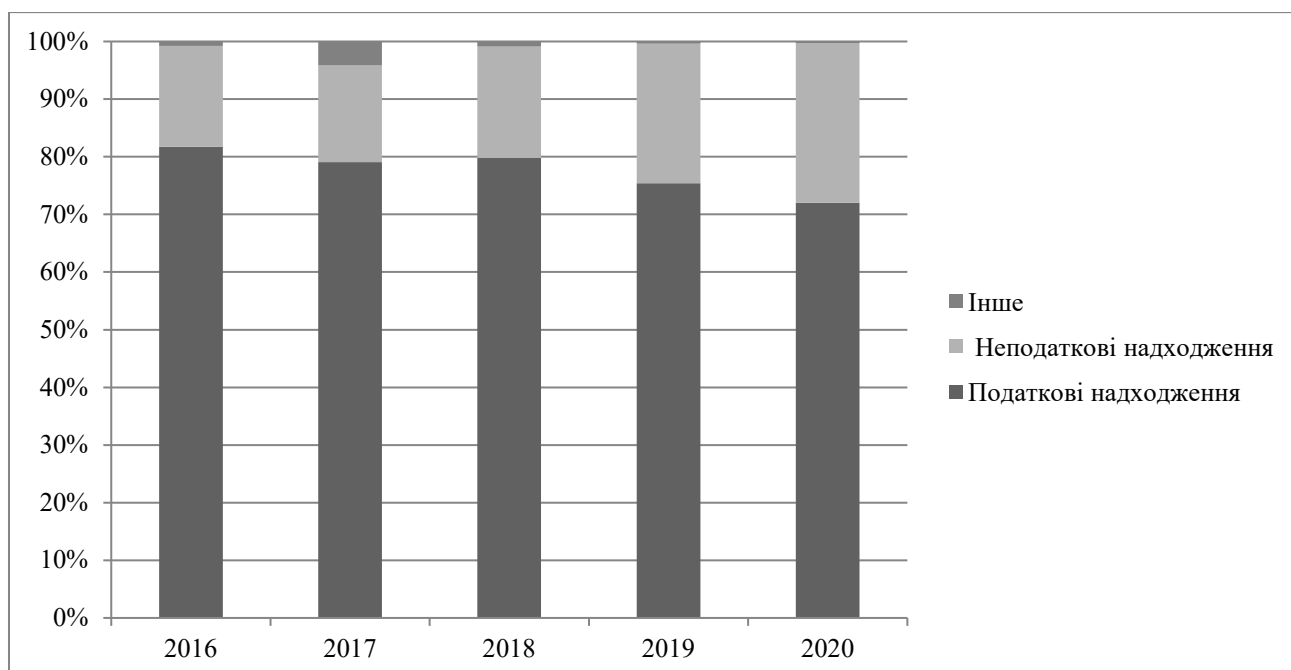

Рис. 2.2. Структура надходжень до державного бюджету України за видами, %

Джерело: складено автором на основі[10, 27 28]

Доходи зведеного бюджету України за рівнем їх адміністрування вказують на коливання їх обсягу на рівні 86-88%, що було обумовлено високим рівнем централізації бюджету. Структура надходжень до державного бюджету України за видами вказує на стратегічну важливість прямих податків в складі структурних надходжень. Особливості формування державного бюджету України за видами були обумовлені такими факторами:

- бюджетною політикою;
- станом економічного розвитку;
- розподілом податків за рівнями адміністрування;
- діловою кон'юктурою;
- розвитком вартості майна, зокрема, майна, що оподатковується прямими податками;
- очікуваннями бізнесу стосовно розвитку економіки та легкості ведення бізнесу.

Структура надходжень до місцевих бюджетів в Україні за видами наведено на рис. 2.3.

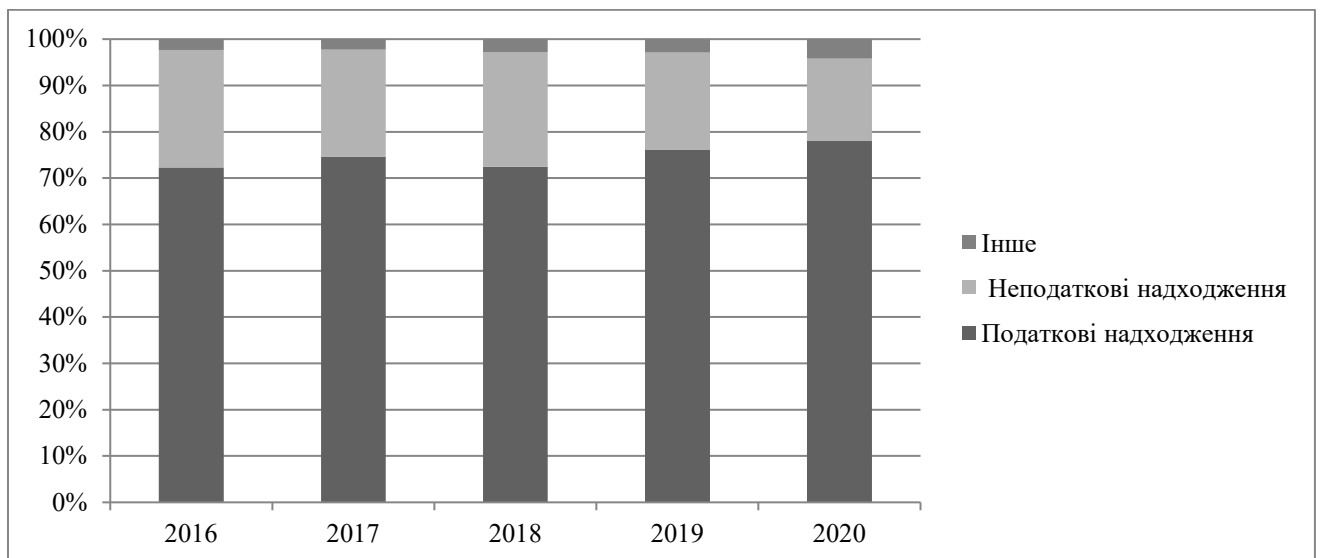

Рис. 2.3. Структура надходжень до місцевих бюджетів в Україні за видами, %

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Структура надходжень до місцевих бюджетів в Україні за видами також вказує на переважання податкових надходжень у складі доходів місцевого бюджету, зокрема, і за рахунок використання прямих податків.

В табл. 2.2 наведено макроекономічні показники формування бюджету.

Таблиця 2.2

Доходи державного бюджету, млрд. грн.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення, млрд. грн.	Темп приросту, %
Доходи державного бюджету	616,27	793,27	928,11	998,28	1076,02	1296,85	680,58	110,43
Податкові надходження	503,88	627,15	753,82	799,78	851,12	1107,09	603,21	119,71
Неподаткові надходження	103,64	128,40	164,68	186,68	212,95	175,36	71,72	69,21
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	114,15	141,95	188,62	217,04	225,98	285,31	171,15	149,93
Податок на прибуток фізичних осіб	59,81	75,03	91,74	109,95	117,28	137,56	77,74	129,99
Податок на прибуток підприємств	54,34	66,91	96,88	107,09	108,70	147,75	93,41	171,88

Джерело: [10, 27 28]

Макроекономічні показники формування бюджету вказують на сталий розвиток економіки країни, зокрема, розмір доходів державного бюджету зріс на 680,58 млрд. грн. або на 110,43%, зокрема, податкові джерела формування бюджету зросли на 603,21 млрд. грн. (на 119,71% - зростали більш швидкими темпами), а неподаткові надходження збільшилися на 71,7 млрд. грн. (на 69,21%), в складі податкових надходжень прямі податки представляли податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості активів -171,15 млрд. грн. (на 149,93%), зокрема, податок на прибуток фізичних осіб зріс на 77,74 млрд. грн. (на майже 130%), а податок на прибуток для бізнесу зріс на 93,41 млрд. грн. (на майже 171,9%). Динаміка зростання податку на прибуток за його видами по платникам наведено на рис. 2.4.

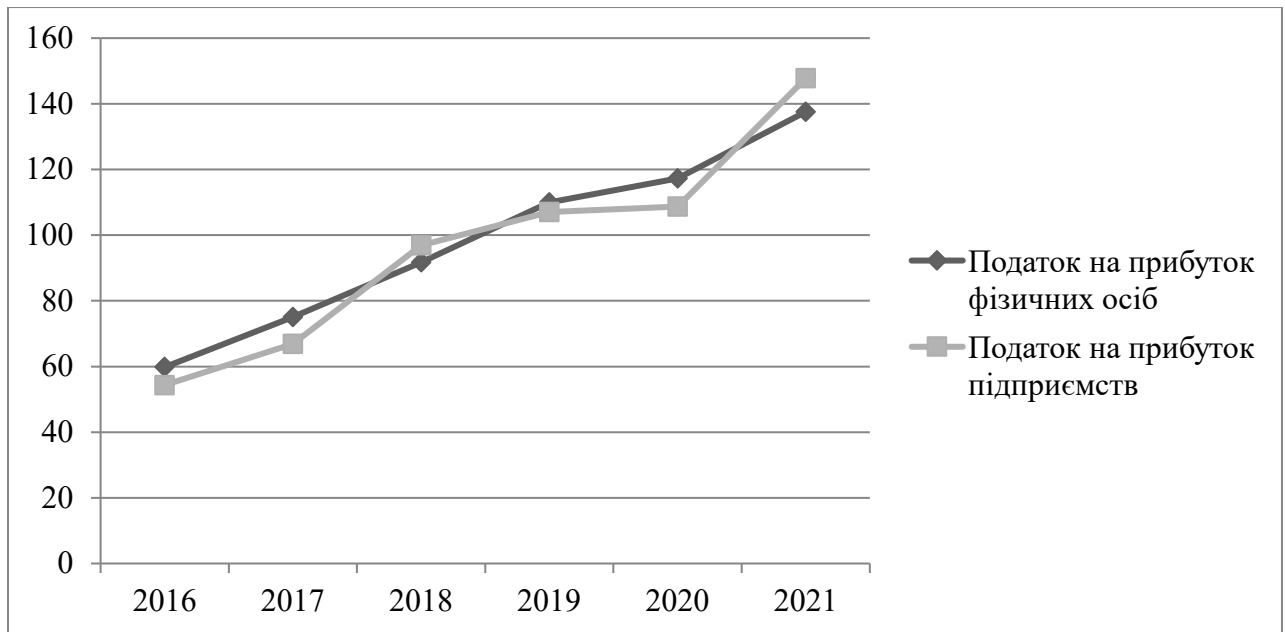

Рис. 2.4. Динаміка зростання податку на прибуток підприємств та ПДФО, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Динаміка зростання податку на прибуток за його видами по платникам вказує на більш рівномірні темпи росту податку з доходів фізичних осіб, що було обумовлено як ростом купівельної спроможності, так і мінімальної зарплати. Податок на прибуток бізнесу зростає менш рівномірно, що було обумовлено коливанням кон'юнктури ринку.

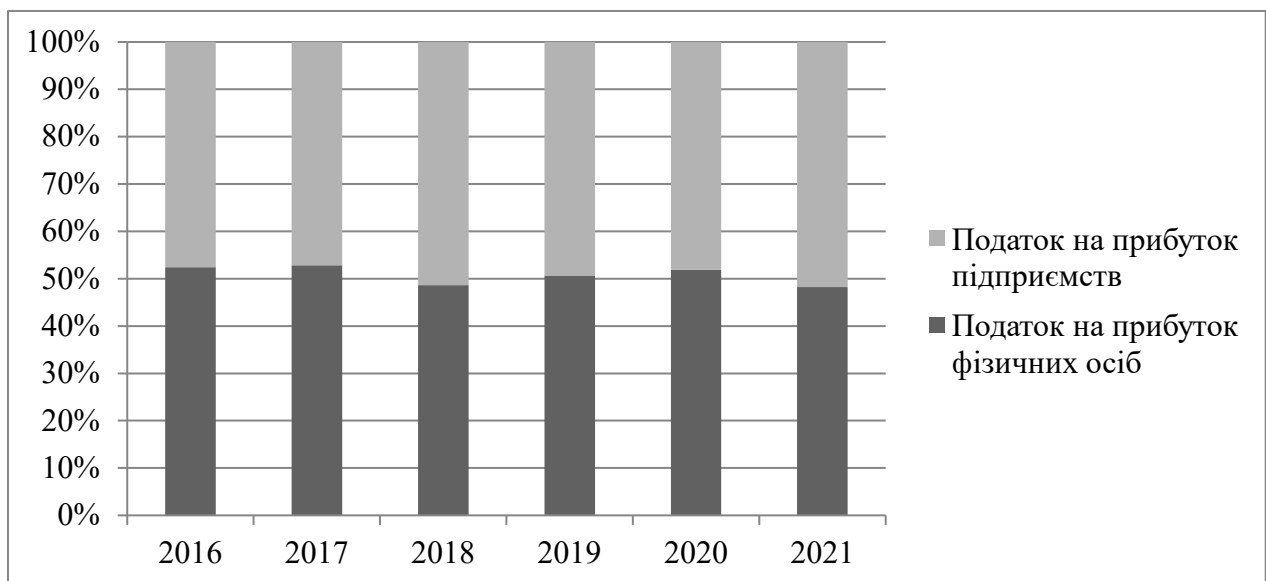

Рис. 2.5. Структура основних прямих податків, %

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Структура основних прямих податків вказує на зміну частки податку, що сплачували підприємства з майже 48% до рівня 53%, а структура податків від фізичних осіб відповідно скоротилася. Окремі прямі податки наведено на рис. 2.6.

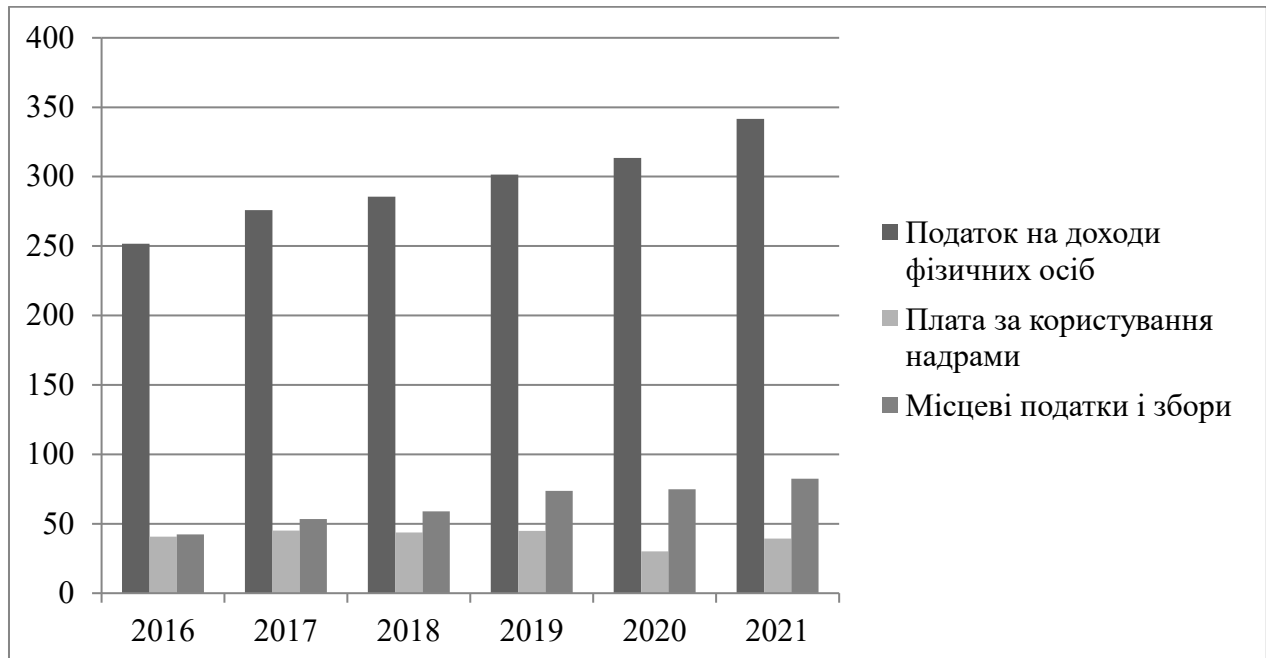

Рис. 2.6. Окремі прямі податки, млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Окремі прямі податки вказують на нерівномірні тренди адміністрування стягнень, оскільки ПДФО за період аналізу зросло на 36%, місцеві прямі майнові податки в рамках децентралізації бюджетної системи – на 95%, а майнові земельні податки та податки за користування надрами навпаки мали тренд до зменшення на майже 4%.

Аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні вказує на стратегічне використання даних податків на різних рівнях бюджетної системи, при цьому саме фіскальна роль прямих податків є досить важливою в рамках економічного розвитку держави в сучасних умовах.

2.2. Оцінка регулюючої функції прямих податків

Аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні дозволив виявити тренди, темпи та структуру податкового та загального формування доходів бюджетів різних рівнів, тому актуальним є проведення оцінки регулюючої функції прямих податків.

Для аналізу регулюючої функції прямих податків в бюджетному процесі в Україні було використано відносні показники ролі податків та прямих податків в бюджетному формуванні та абсолютні показники зміни даних відносних величин за період аналізу, зокрема, на нашу думку, головними відносними індикаторами регулюючої функції прямих податків в бюджетному процесі в Україні є:

- частка прямих податків в доходах бюджету;
- частка прямих податків в податкових джерелах;
- частка податку на прибуток фізичних осіб в доходах;
- частка податку на прибуток фізичних осіб в податкових джерелах;
- частка податку на прибуток бізнесу в доходах бюджету;
- частка податку на прибуток бізнесу в податкових джерелах.

Також було визнано мультиплікативний вплив прямих податків на макроекономічні показники ВВП.

Показники регулюючої функції прямих податків в бюджетному процесі в Україні наведено в табл. 2.3.

Показники регулюючої функції прямих податків в бюджетному процесі в Україні вказують на стратегічну контрольну-розподільчу роль прямих податків, оскільки їх частка в складі доходів бюджету зросла на 3,48% (до показника 22,00% в 2021 р.), а в складі податкових джерел формування бюджету відповідно до 25,77 % (на 3,12 %).

Таблиця 2.3

Показники регулюючої функції прямих податків в бюджетному процесі в
України, %

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення, %
Частка прямих податків в доходах бюджету, %	18,52	17,89	20,32	21,74	21,00	22,00	3,48
Частка прямих податків в податкових джерелах, %	22,66	22,63	25,02	27,14	26,55	25,77	3,12
Частка податку на прибуток фізичних осіб в доходах, %	9,71	9,46	9,88	11,01	10,90	10,61	0,90
Частка податку на прибуток фізичних осіб в податкових джерелах, %	11,87	11,96	12,17	13,75	13,78	12,42	0,55
Частка податку на прибуток бізнесу в доходах бюджету, %	8,82	8,43	10,44	10,73	10,10	11,39	2,57
Частка податку на прибуток бізнесу в податкових джерелах, %	10,79	10,67	12,85	13,39	12,77	13,35	2,56

Джерело: складено автором на основі [10, 27 28]

Частка податку на прибуток фізичних осіб в доходах бюджету зросла на 0,90% (до показника 10,61% в 2021 р.), частка податку на прибуток фізичних осіб в податкових джерелах зросла на 0,55% (до показника 12,42 % в 2021 р.), а податку на прибуток бізнесу в доходах бюджету відповідно приріст складав 2,57% та 2,56%.

Такі тренди, на нашу думку, вказують на зростання регулюючої ролі прямого оподаткування в бюджетному наповненні, проте загалом, фінансову систему України можна вважати децентралізованою, оскільки відносна частка формування та перерозподілу частини ВВП через бюджетні механізми та прямі податки була відносно не великою.

Структура податкових та неподаткових надходжень у ВВП України наведено в табл. 2.4. Податкові та неподаткові надходження у ВВП України вказують на певне скорочення впливу фіскального сектору на динаміку росту ВВП, що було обумовлено інвестиційним та інфраструктурним факторами.

Таблиця 2.4

Структура податкових та неподаткових надходжень у ВВП України, %

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Відхилення
Державний бюджет, % ВВП						
Податкові надходження	20,3	20,1	20,1	14,7	14,4	-5,9
Неподаткові надходження	4,3	4,3	4,9	4,7	5,5	1,2
Інше	0,2	1,1	0,2	0,1	0,1	-0,1
Всього	24,8	25,5	25,2	19,5	20,0	-4,8
Місцевий бюджет, % ВВП						
Податкові надходження	2,6	2,8	2,4	2,4	2,4	-0,2
Неподаткові надходження	0,9	0,9	0,8	0,7	0,5	-0,4
Інше	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Всього	3,6	3,8	3,3	3,2	3,0	-0,6
Зведений бюджет, % ВВП						
Податкові надходження	22,9	22,9	22,5	17,1	16,8	-6,1
Неподаткові надходження	5,2	5,2	5,7	5,4	6,0	0,8
Інше	0,3	1,2	0,3	0,2	0,2	-0,1
Всього	28,4	29,3	28,5	22,7	23,0	-5,4

Джерело: складено автором на основі [10, 27 28]

Зокрема, загалом податкові надходження до державного бюджету зменшилися на 5,9% в складі ВВП (до 14,4% в 2020 р.) та на 0,2% в складі місцевих бюджетів, неподаткові надходження до державного бюджету зросли на 1,2% ВВП (активізація приватизації), а в складі місцевих бюджетів – зменшилися на 0,4%, а загалом в складі зведеного бюджету податкові надходження акумулювали від 22,9% загального ВВП в 2016 р. до 16,8% в 2020 р., а неподаткові надходження забезпечували від 5,2% до 6,0 % загального ВВП, що вказує на високий рівень централізації фінансів в Україні та виконанні податками, зокрема, і прямими регулюючої та фіскальної функцій.

Темпи росту економіки та прямих податків України наведено в табл. 2.5. Використання індикатора дефлятора обрано для встановлення інфляційного впливу розвитку економіки на формування номінального ВВП та відповідно адміністрованих прямих податків до державного та зведеного бюджетів

України, в той же час індикатори темпів приросту номінального та реального ВВП, прямих податків та податку на прибуток дають змогу порівняти зміну регулюючої ролі прямого оподаткування в економічному розвитку держави в середньостроковому (за 6 років) період аналізу.

Таблиця 2.5

Темпи росту економіки та прямих податків України, млрд. грн.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення, млрд. грн.	Темп приросту, %
ВВП норм, млрд. грн.	2383,18	2982,92	3558,71	3974,56	4194,10	5459,57	3076,39	129,09
ВВП реал, млрд. грн.	2034,43	2445,59	3083,41	3675,73	3818,46	4363,58	2329,15	114,49
Дефлятор ВВП	1,17	1,22	1,15	1,08	1,10	1,25	0,08	x
Темп приросту номінального ВВП, %	x	25,17	19,30	11,69	5,52	30,17	x	x
Темп приросту реального ВВП, %	x	20,21	26,08	19,21	3,88	14,28	x	x
Темп приросту прямих податків, %	x	24,34	32,89	15,07	4,12	26,26	x	x
Темп приросту податку на прибуток бізнесу, %	x	23,13	44,79	10,53	1,50	35,93	x	x

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Темпи росту економіки та прямих податків України вказує на стале реально зростання економічної кон'юнктури, оскільки номінальний ВВП країни за період аналізу зріс на майже 3076 млрд. грн. (на 129,09%), а реальний ВВП – на 2329,15 млрд. грн. (на 114,49%), а фактором росту економіки був як інфляція, так і активізація бізнесу, оскільки рівень прямих податків зростав щороку від 4 до 33%, а рівень прямих податків зростав щороку від 1,50% до майже 45%.

Візуалізація темпів зростання економіки та прямих податків наведена на рис. 2.7.

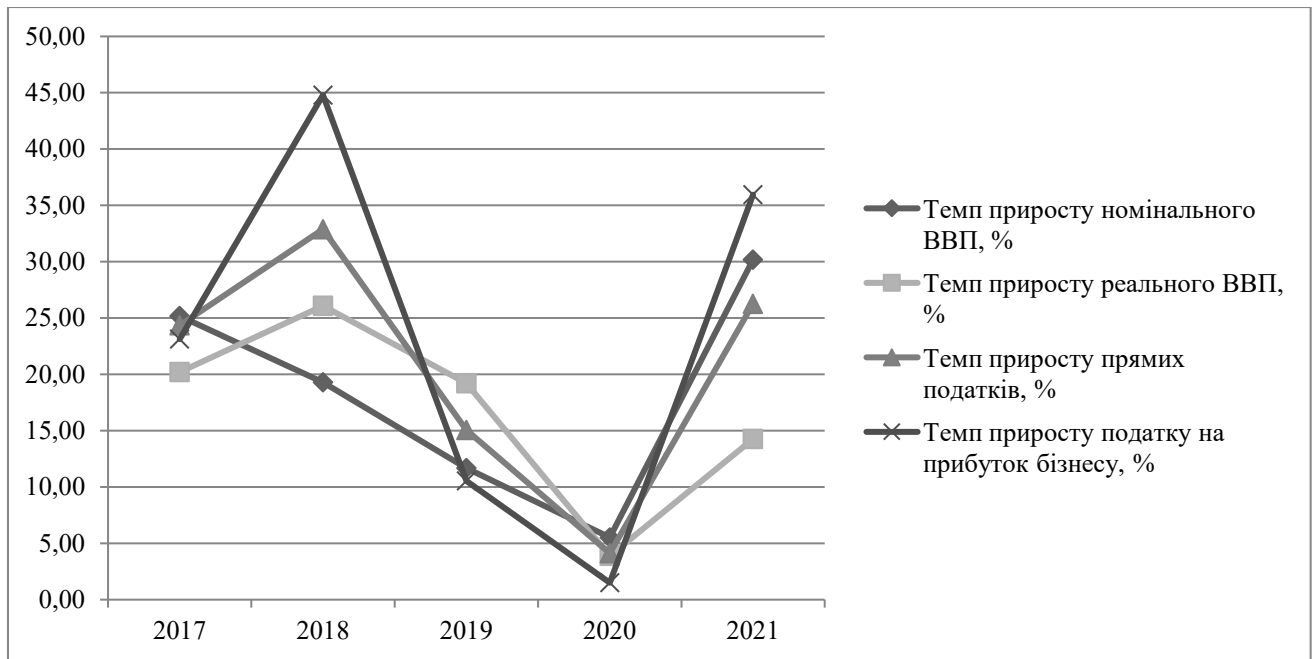

Рис. 2.7. Візуалізація темпів зростання економіки та прямих податків в Україні, %

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Візуалізація темпів зростання економіки та прямих податків вказує на співпадіння ділових циклів та бюджетних трендів – при рості економіки як загальні прямі податки, так і прямі податки з бізнесу природно зростали, а при погіршення економічної ситуації в країні – відповідно зменшувалися. В Україні ставка податку на прибуток підприємств — це податок, який стягується з компаній. Його сума базується на чистому доході, який компанії отримують під час здійснення своєї господарської діяльності, як правило, протягом одного ділового року. Показник, який ми використовуємо, відноситься до найвищого показника корпоративного доходу. Надходження від ставки податку на прибуток є важливим джерелом доходу для уряду України. Прямий корпоративний податок в Україні складає 18% протягом останніх років.

Узагальнення регулюючої ролі прямих податків в бюджетному процесі та розвитку економіки вказує на стимулюючу роль даного виду податків, при цьому надходження від фізичних осіб зростали більш рівномірно пропорційно темпам росту доходів населення, а податок на прибуток бізнесу залежали від кон'юнктурних коливань стану економіки.

2.3. Фактори, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб

Проведення оцінки регулюючої функції прямих податків вказує на потребу поглибленого аналізу факторів, що впливають на пряме оподаткування юридичних осіб. Головними факторами, які впливають на стан та динаміку прямого оподаткування в Україні, на нашу думку, є:

- ставка прямого оподаткування;
- база оподаткування;
- умови оподаткування;
- загальна економічна кон'юнктура, що визначає базу прямого оподаткування.

Оскільки фактично пряме оподаткування має опосередкований вплив на стан економічного розвитку держави (через бюджет та стимулювання/дестимулювання економічної системи) нами обрано регресійні двофакторні моделі впливу окремих індикаторів на загальний економічний стан держави, зокрема:

- розміру доходів бюджету на стан реального ВВП;
- розміру податкових доходів бюджету на стан реального ВВП;
- розміру прямих податків на стан реального ВВП.

Окрім побудови регресійних моделей за згаданими залежностями визначено стан зв'язку (тісноти та напрямку), що дає змогу проаналізувати достатність статистичної бази та достовірність вибору факторної ознаки та її впливу на результативний статистичний показник.

Проаналізуємо вплив розміру доходів бюджету на стан реального ВВП, що наведено на рис. 2.8.

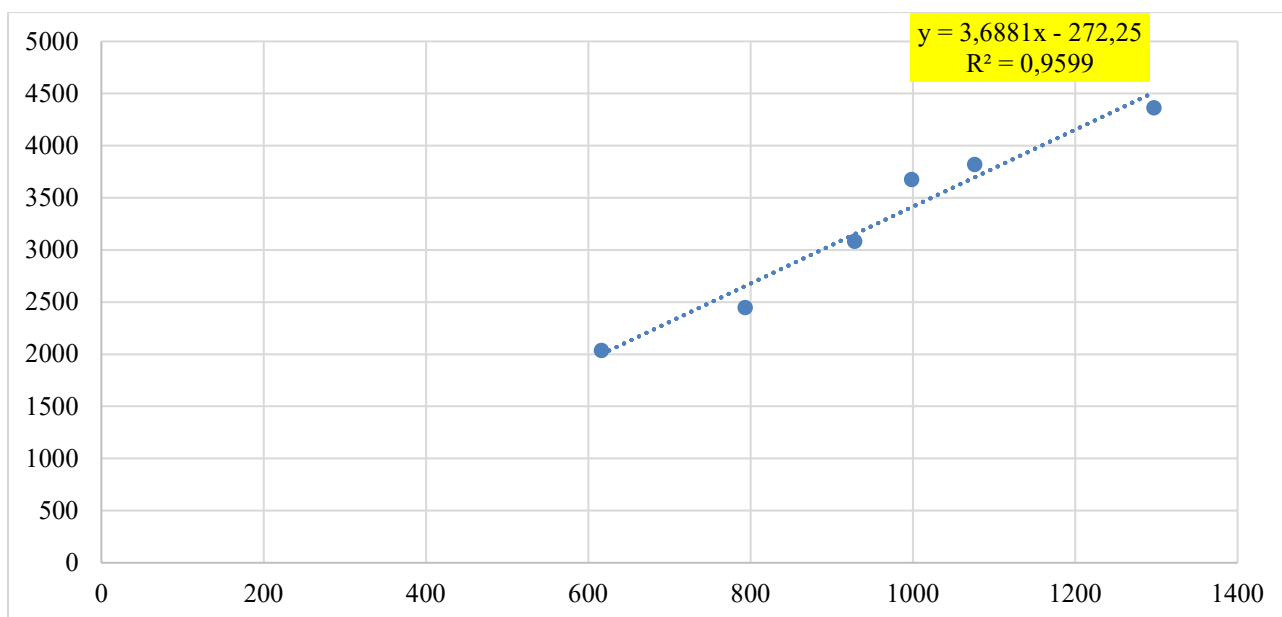

Рис. 2.8. Вплив розміру доходів бюджету на стан реального ВВП, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі[10, 27 28]

Проаналізуємо вплив розміру податкових доходів бюджету на стан реального ВВП, що наведено на рис. 2.9.

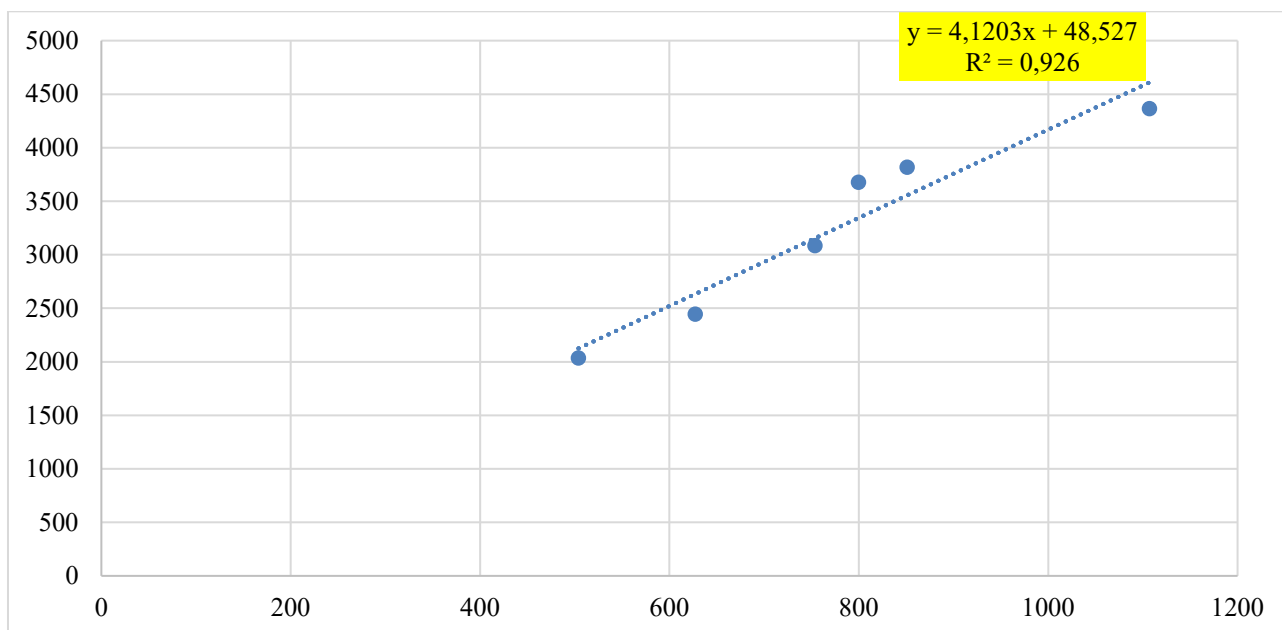

Рис. 2.9. Вплив розміру податкових доходів бюджету на стан реального ВВП, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі[10, 27 28]

Вплив розміру доходів бюджету на стан реального ВВП вказує, що при рості доходів бюджету на 1 млрд. грн. реальний ВВП буде зростати на 3,69 млрд. грн. (спостерігаємо кумулятивний економічний ефект стимулювання економіки через фіскальний сектор), зв'язок розміру доходів бюджету та стану реального ВВП був прямий та тісний (коефіцієнт кореляції склав 0,96).

Вплив розміру податкових доходів бюджету на стан реального ВВП вказує, що при рості податкових доходів бюджету на 1 млрд. грн. реальний ВВП буде зростати на 4,12 млрд. грн. (кумулятивний економічний ефект стимулювання економіки через загальні податки бюджету), зв'язок розміру податкових доходів бюджету та стану реального ВВП був прямий та тісний (коефіцієнт кореляції склав 0,93).

Проаналізуємо вплив розміру прямих податків на стан реального ВВП, що наведено на рис. 2.10.

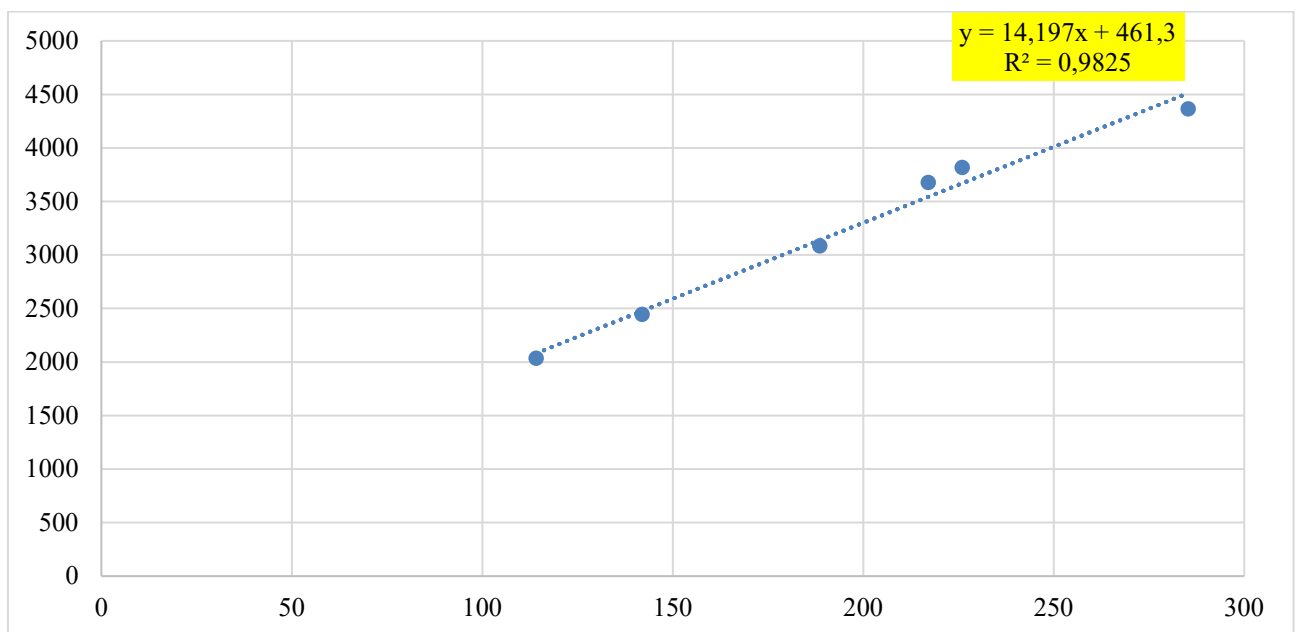

Рис. 2.10. Вплив розміру прямих податків бюджету на стан реального ВВП, млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі [10, 27-28]

Вплив розміру прямих податків бюджету на стан реального ВВП вказує, що при рості прямих податків бюджету на 1 млрд. грн. реальний ВВП буде зростати на 14,19 млрд. грн. (кумулятивний економічний ефект стимулювання

економіки через прямі податки), зв'язок розміру податкових прямих податків бюджету та стану реального ВВП був прямий та тісний (коефіцієнт кореляції склав 0,98).

В табл. 2.6 наведено величину чистого прибутку підприємств України та сплачених прямих податків на прибуток.

Таблиця 2.6

Величина чистого прибутку підприємств України та сплачених прямих податків на прибуток, млрд. грн.

	2016	2017	2018	2019	2020
Податок на прибуток підприємств, млрд. грн.	54,34	66,91	96,88	107,09	108,70
Чистий прибуток, млрд. грн.	29,71	168,75	288,31	523,78	68,05

Джерело: складено автором на основі [10, 27 28]

Величина чистого прибутку підприємств України зросла майже в два рази, що було обумовлено як покращенням умов ведення бізнесу, так і факторами зміни прибутковості/збитковості бізнесу, оскільки саме з чистого прибутку формується податкова база для адміністрування прямих податків, зокрема, податку на прибуток бізнесу.

Узагальнення факторів, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб, вказує на потребу стимулювання економічної системи країни непрямыми та прямими методами, оскільки розмір адміністрування прямих податків на пряму залежить від ефективності функціонування бізнесу та умов для його ведення, зокрема, і стосовно ставок оподаткування, бази оподаткування прямими податками, податкових пільг.

РОЗДІЛ 3

ПОДАТКОВА РЕФОРМА ТА РОЗВИТОК СТИМУЛЮЮЧИХ ОСНОВ ОПОДАТКУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

3.1. Імплементация зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб

Узагальнення особливостей використання прямих податків в системі державного регулювання доходів юридичних осіб вказує на потребу діагностики досвіду провідних країн в даній сфері з метою пошуку балансу між регулюючою та фіскальною функцією даного виду податків.

Глобалізація позитивно вплинула на розвиток податкових систем і спонукала країни до участі в реформах оподаткування щодо розширення бази та зниження ставок. Однак це також створило середовище, в якому процвітають податкові гавані та в яких уряди можуть бути спонукані прийняти шкідливі пільгові податкові режими для залучення мобільної діяльності. Податкова конкуренція у вигляді шкідливої податкової практики може спотворити моделі торгівлі та інвестицій, підірвати національну податкову базу та перекласти частину податкового тягаря на менш мобільні бази оподаткування, такі як праця та споживання, таким чином негативно впливаючи на зайнятість та підриваючи справедливість податкових структур. .

Розглянемо досвід використання регулюючих властивостей прямого оподаткування на прикладі різних зарубіжних країн. Зокрема, ставка корпоративного податку в Австралії в середньому становила 35,23 % з 1981 р. по 2020 р., досягнувши історичного максимуму в 49% у 1986 р. і рекордно низького рівня в 30 % у 2002 р. Зараз ставка корпоративного податку в Австралії становить 30 %, очікується, що ставка корпоративного податку в

Австралії досягне 30,00% до кінця 2022 р., у довгостроковій перспективі ставка вона буде становити приблизно 25,00% у 2023 р.

Компанії, які є резидентами Австралії, окрім тих, які кваліфікуються як корпоративний інструмент спільного інвестування, підлягають оподаткуванню австралійським податком на прибуток зі свого всесвітнього доходу. Як правило, компанії-нерезиденти оподатковуються австралійським податком на прибуток лише з австралійських джерел. Однак, якщо компанія є резидентом країни, з якою Австралія уклала угоду про уникнення подвійного оподаткування, право Австралії оподатковувати прибуток від бізнесу, як правило, обмежується прибутком, що відноситься до постійного представництва в Австралії [47].

Усі компанії підлягають федеральній ставці податку в розмірі 30% від свого оподаткованого доходу, за винятком компаній «малого та середнього бізнесу», які підлягають зниженій ставці 25% на 2021-2022 рр. (26% для 2021-2022 рр.).

Знижена ставка податку застосовується лише до тих компаній, які разом із певними «пов'язаними» підприємствами опускаються нижче межі сукупного обороту в 50 млн. австралійських доларів. Заходи доброчесності також гарантують, що компанія не буде претендувати на знижену ставку, якщо конкретно визначений пасивний дохід (включаючи, серед іншого, відсотки, оренду та чистий приріст капіталу), який вона отримує, становить не більше 80% її загального прибутку, що підлягає оцінці за рік.

З 1 липня 2022 р. до корпоративних організацій колективного інвестування (CCIV) застосовується нова податкова та нормативна база. Загалом, CCIV – це новий тип компанії з обмеженою акціями, яка використовується для управління коштами та до якої застосовується податкове законодавство, щоб гарантувати, що прибуток і прибуток суб'єкта господарювання оподатковуються інвесторами на основі потоку.

В Австралії немає державних або муніципальних податків на прибуток. Прибуток філій обкладається звичайними корпоративними ставками оподаткування, а репатрійований прибуток не утримується.

Ставка корпоративного податку в Чеській Республіці в середньому становила 26,59 % з 1993 р. по 2021 р., досягнувши історичного максимуму в 45 % у 1993 р. і рекордно низького рівня в 19 % у 2010 р. Ставка корпоративного податку в Чеській Республіці становить 19 %.

Податок на прибуток підприємств (ПДП) застосовується до прибутку, отриманого всіма компаніями, включаючи філії іноземних компаній. Корпоративні партнери в повних товариствах (тобто без обмежень) і корпоративні генеральні партнери (тобто без обмежень) у товаристві з обмеженою відповідальністю підлягають оподаткуванню податку на прибуток на свою частку прибутку в товаристві.

Компанії-резиденти Чехії зобов'язані сплачувати податок на прибуток з доходів, отриманих із світових джерел. Компанії-нерезиденти зобов'язані сплачувати податок на прибуток з доходу, отриманого в Чеській Республіці. [45].

Чеська Республіка та США мають двосторонній інвестиційний договір (ВІТ). Уряд Чехословаччини підписав оригінальний ВІТ зі США в 1992 р., а Чеська Республіка прийняла цей договір у 1993 р., після того, як розлучилася зі Словаччиною. Чехи внесли зміни до договору в 2003 р. разом з іншими новими членами ЄС, які мали ВІТ США, після переговорів з Європейською комісією про конфлікти в рамках *acquis communautaire* ЄС.

Двостороння Конвенція США та Чехії про уникнення подвійного оподаткування діє з 1993 р. У 2007 р. уряди США та Чехії підписали двосторонню угоду про тоталізацію, яка звільняє американців, які працюють у Чеській Республіці, від сплати як в чеську, так і в американську системи соціального страхування. Угода набула чинності 1 січня 2009 р. У 2013 р. уряди США та Чехії підписали Додаткову угоду про тоталізацію, яка вносить зміни до початкової угоди, щоб відобразити нове чеське законодавство про медичне

страхування. У 2014 р. США та Чеська Республіка підписали Угоду про покращення дотримання вимог міжнародного оподаткування та імплементацію Закону США про дотримання податкових вимог на іноземних рахунках (FATCA). 30 жовтня 2019 р. Міністерство фінансів оприлюднило оновлений проект законопроекту про національний податок на цифрові послуги (DST). Пропозиція стягуватиме податок у розмірі семи відсотків на доходи від онлайн-реклами, послуг онлайн-маркетплейсу та послуг, що передають дані користувачів для компаній із світовим річним доходом понад 750 мільйонів євро (831,5 млн. дол. США) і доходом у Чехії понад 100 мільйонів крон (2,2 млн. дол. США). У лютому 2020 р. Міністерство фінансів оголосило про плани знизити запропонований податок до 5%, але поки цього не зробило. Крім того, у лютому 2020 р. Міністерство фінансів підтвердило, що уряд виступає за глобальне рішення ОЕСР щодо літнього часу, і з цієї причини включило пункт про припинення дії 2024 року в проект закону про літній час. Міністерство фінансів підтвердило, що скасовує одностороннє лідирування на літній день, коли буде введено рішення ОЕСР. Наразі цю пропозицію обговорює чеський парламент.

Ставка корпоративного податку в Болгарії в середньому становила 18,46 % з 1995 р. по 2021 р., досягнувши історичного максимуму в 40,20% в 1997 р. і рекордно низького рівня в 10 % у 2007 р. Ставка корпоративного податку в Болгарії становить 10 %.

Податкові резиденти Болгарії обкладаються податком зі своїх доходів у всьому світі. Нерезиденти оподатковують свій дохід лише з болгарських джерел, через постійне представництво та/або через утримання податку, залежно від випадку. Загалом прибуток підприємств оподатковується податком на прибуток підприємств (ПДП) за фіксованою ставкою 10%.

Дохід, одержаний організаторами азартних ігор, на які ставка включена у вартість телефону чи іншої телекомунікаційної послуги, оподатковується альтернативним податком у розмірі 15%, що застосовується на підвищення ціни телефону чи іншої телекомунікаційної послуги (тобто різниця між

звичайна ціна послуги та нова вища ціна через азартну гру). На експлуатацію ігрових автоматів стягується податок із фіксованою сумою.

Онлайн-ігри з азартними іграми звільнені від альтернативного податку (та натомість підлягають стандартному податку на прибуток), як і значна частина інших наземних азартних ігор (тобто тото; ставки на спортивні лотереї, включаючи перегони коней і собак; і ставки на випадкові події або пов'язані зі знанням фактів). Спеціальний альтернативний режим оподаткування поширюється на експлуатацію морських комерційних суден за їх чистим тоннажем за ставкою 10%.

У Болгарії немає провінційних або місцевих податків на прибуток підприємств. Хоча філії не вважаються окремими юридичними особами, філії компаній-нерезидентів мають окремі баланси та звіти про прибутки та збитки та підлягають оподаткуванню ПДВ за стандартною ставкою 10%, а також іншими загальними податками (наприклад, ПДВ, податок на майно).

Представництва іноземних організацій не мають права здійснювати підприємницьку діяльність та не підлягають оподаткуванню податку на прибуток.

Представництво, зареєстроване відповідно до Закону про заохочення інвестицій, може здійснювати лише ті види діяльності, які не вважаються «господарською діяльністю» (наприклад, маркетингова діяльність, яка зазвичай здійснюється представництвом і є допоміжною до діяльності його головного офісу). Представництва не є ПП нерезидентів, якщо вони не здійснюють підприємницьку діяльність з порушенням законодавства.

Прибуток, репатрійований філією до свого головного офісу за кордон, не підлягає оподаткуванню пільговою ставкою. Однак певний дохід, що виплачується болгарським відділенням або ПП іншим частинам підприємства за кордоном, у певних випадках може спричинити виплату утриманого податку (наприклад, дохід від технічних послуг, проценти, роялті) [46].

Іноземні інвестори залишаються стурбовані верховенством права в Болгарії. Корупція поширена, особливо у великих інфраструктурних проектах

та в енергетичному секторі. Інвестори посиляються на інші проблеми, які заважають інвестуванню, наприклад, непередбачуваність через часті зміни в нормативно-правових актах та повільну судову систему. Станом на початок 2020 року є питання щодо зобов'язань уряду виконувати свої контракти, в тому числі з інвесторами США. Ключовим фактором, на який слід стежити, буде чесність цих переговорів. Інша американська компанія зіткнулася з великими регуляторними перешкодами у своїх спробах вийти на енергетичний ринок.

Болгарія має двосторонній інвестиційний договір (ВІТ) зі Сполученими Штатами, який зобов'язує сторони підтримувати національний режим і включає положення щодо вирішення спорів між інвестором і державою через міжнародні арбітражні органи. ВІТ також містить додаток про захист прав інтелектуальної власності. Після вступу Болгарії до ЄС у 2003 році Болгарія та Сполучені Штати обмінялися нотами, щоб зробити зобов'язання Болгарії за ДДТ сумісними з її зобов'язаннями в ЄС.

Ставка корпоративного податку в Словенії в середньому становила 21,74 % з 1995 р. по 2021 р., досягнувши історичного максимуму в 25 % у 1996 р. і рекордно низького рівня в 17 % у 2013 р. Ставка корпоративного податку в Словенії становить 19 %.

Податкові резиденти Словенії зобов'язані сплачувати податок на прибуток підприємств (СІТ) зі свого всесвітнього доходу. Податкові нерезиденти Словенії оподатковуються лише на доходи з джерел у Словенії, включаючи доходи, отримані через постійні представництва (ПП) у Словенії. Ставка ПДВ становить 19%.

Платники податку на прибуток та благодійні організації, асоціації, фонди тощо звільняються від оподаткування податку на прибуток за їхню неприбуткову діяльність. Інвестиційні фонди, а також пенсійні фонди та пенсійні страхові компанії можуть оподатковуватись за ставкою 0% за дотримання певних умов.

У Словенії податок на отриманні доходи (утримання податку) має розраховуватися та утримуватися з виплат резидентів і нерезидентів на доходи,

отримані в Словенії, одержувачам за межами Словенії. Платежі, до яких застосовуються правила утримання податку, включають виплати за дивіденди, відсотки, авторські права, патенти, ліцензії, оренду нерухомості, розташованої в Словенії, послуги артистів-виконавців та послуги, які стягуються з юрисдикцій з низьким податком.

Ставка утримання податку становить 15%. Ставка утримання податку може бути знижена відповідно до положень договору. Аналогічно для виплат відсотків, роялті та дивідендів у Європі, відповідно, Директива про відсотки та роялті та Директива про материнські дочірні компанії також можуть знизити цю ставку утримання податку до 0%.

Крім того, утримання податку не вираховується з дивідендів, виплачених материнській компанії в іншій країні-члені ЄС, якщо ці дивіденди підлягають звільненню від податку в руках одержувача за умови виконання певних умов. За певних умов податок не утримується з відсотків за необмінні боргові цінні папери, випущені за межами Словенії корпорацією-резидентом Словенії через публічне розміщення в міжнародній кліринговій системі (тобто Euroclear). Утримання податку застосовується лише до явно визначених видів послуг (тобто консалтингові, маркетингові, кадрові, адміністративні, інформаційні та юридичні послуги), за умови, що вони надані в країнах із середнім ставкою податку на прибуток, що не перевищує 12,5%, де така країна також була зазначена в окремому списку, опублікованому Мінфіном [44].

Мінімальний податок у розмірі 20% на іноземні прибутки транснаціональних компаній послабить фіскальну конкуренцію між країнами, зменшуючи стимули юрисдикцій з низьким рівнем оподаткування або без них, чия ефективна ставка податку нижча за цю ставку. Мінімальний податок у розмірі 20% також повинен зменшити стимули фірм до розміщення в цих країнах, якщо перенесення прибутку передбачає позитивні витрати. Загалом, корпоративні податки не тільки відобразатимуть внесок компаній у податкові надходження там, де відбувається реальна економічна діяльність, але й допомагатимуть законним майбутнім планам порятунку.

Наведені особливості використання зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб вказують на потребу врахування галузевих трендів та пріоритетів економічного розвитку держави для виявлення профільних векторів розвитку бізнесу та формування конкурентного профілю держави на глобальних ринках з використанням елементу податкової конкуренції.

3.2. Основні напрями реформування прямого оподаткування в Україні

Узагальнення імплементації зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб вказує на потребу виділення векторів реформування прямого оподаткування в Україні.

Події останніх років здійснили суттєвий вплив на формування економічних відносин в умовах посилення глобалізаційних процесів, і, зокрема, на реалізацію нової глобальної моделі справедливого оподаткування. Впровадження країнами розробленого Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) Плану протидії розмиття бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування (BEPS-Base erosion and Profit Shifting,- Розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування) матиме суттєві наслідки та започатковує нові відносини в податковій сфері, а відтак, запроваджує новий рівень відповідальності бізнесу як на локальному рівнях і на рівні світових економік [21].

Великі технологічні компанії, такі як Apple Inc (Купертіно, Каліфорнія, США), Facebook Inc. (Менло-Парк, Каліфорнія, США) і материнська компанія Google Alphabet Inc.(Маунтін-В'ю, Каліфорнія, США), створили ключові офіси, регулярно стикались із звинуваченнями в ухиленні від сплати податків. Внаслідок прийняття нових правил ці та інші транснаціональні компанії

повинні будуть сплачувати податки в країнах, де зареєстровані їхні головні офіси, та в інших країнах, з території яких отримують доходи за мінімальною глобальною ставкою 15%.

Рішення було прийнято після багаторічної боротьби за те, як справедливо обкладати податки гігантам світової промисловості в цифрову епоху. Фізичні офіси чи операції більше не потрібні компанії для ведення бізнесу в країні, яка завдяки застарілому податковому законодавству дозволяє отримувати прибуток у деяких юрисдикціях без оподаткування на місцевому рівні. Віртуальний характер діяльності цифрових компаній також дозволяв їм створити великі офіси, де вони можуть мінімізувати податкові рахунки. Такі країни, як Ірландія, створили значну частину своєї економіки, приваблюючи підприємства низькими податковими ставками. Країна погодилася приєднатися до угоди після того, як ОЕСР змінила формулювання щодо мінімальної ставки податку з «принаймні» 15 %.

Лідери G-20 зобов'язалися впровадити правила в 2023 році. Заможні країни будуть найбільшими бенефіціарами цієї угоди, повідомляє Wall Street Journal, посилаючись на аналіз, що США підвищать податкові надходження в 15 разів більше, ніж Китай. Структура оновлює ключові елементи багатовікової міжнародної податкової системи, яка більше не відповідає цілям у глобалізованій та цифровізованій економіці 21 століття.

Перший рівень забезпечить більш справедливий розподіл прибутку та прав на оподаткування між країнами щодо найбільших МНК, включаючи цифрові компанії. Це призведе до перерозподілу деяких прав на оподаткування МНК з їхніх країн на ринки, де вони здійснюють підприємницьку діяльність та отримують прибуток, незалежно від того, чи є фірми там фізично. Другий рівень спрямований на обмеження конкуренції щодо податку на прибуток підприємств шляхом введення глобальної мінімальної ставки корпоративного податку, яку країни можуть використовувати для захисту своїх податкових баз. Продуманий рівень оподаткування спроможний підвищити конкурентоздатність економіки, зменшити відтік капіталу за кордон, рівень

тінізації економіки і, в кінцевому підсумку, забезпечити розвиток української економіки, що в довгостроковій перспективі здатне стабілізувати доходи бюджетів усіх рівнів. Однак одночасне зростання ВВП та доходів бюджетів може бути забезпечене виключно пожвавленням підприємницької діяльності, яке й стане відповіддю на зменшення податкового навантаження. Зниження податкових вилучень позитивно вплине на економічне зростання, оскільки збільшення фінансових ресурсів у розпорядженні юридичних та фізичних осіб зумовить їх більш ефективне використання на основі ринкового механізму. Разом із тим, відзначаємо складність одночасного забезпечення зростання податкових надходжень в умовах недопущення посилення (або навіть послаблення) податкового тиску, чого й вимагає неоліберальна теорія [21].]

Базовими проблемами розвитку податкової системи та прямого реформування оподаткування в Україні є:

- сталість підходів до оподаткування (відсутність ефективних систем податкових пільг);
- відносно висока податкова ставка (18%);
- відсутність пільгових умов оподаткування та адміністрування за прямими податками для стратегічних та пріоритетних галузей та сфер економічної діяльності;
- використання пільгових інструментів уникнення прямого оподаткування (наприклад, при залученні інвестицій з Кіпру та Британських Віргінських островів), а не ефективних галузевих податкових пільг та стимулів, що фактично не забезпечує ефективну податкову конкуренцію України в світі.

На рис. 3.1 наведено пропоновані вектори покращення та прямого реформування оподаткування в Україні.

Наведені вектори покращення та прямого реформування оподаткування в Україні будуть сприяти покращенню податкового клімату в країні, оскільки:

- сприятимуть залученню інвестицій;
- дозволять оптимізувати адміністрування податків;

- сприятимуть розвитку галузей;
- покращать рівень зайнятості населення;
- зменшать тіньовий сектор та факти ухилення від прямого оподаткування;
- наростять ВВП та сприятимуть використанню кумулятивного ефекту наповнення бюджету та сприяння економічному зростанню країни.

Рис. 3.1. Пропоновані вектори покращення та прямого реформування оподаткування в Україні

Джерело: складено автором

Встановлено, що основними напрямками реформування прямого оподаткування в Україні в сучасних умовах є впровадження прямих податкових пільг, оскільки в умовах військового стану та післявоєнного оновлення база оподаткування – виручка, чистий прибуток та зростання вартості майна, як очікується, буде мінімальною, а обсяг прибутку – навіть збитково, тому для формування сприятливих податкових умов в Україні актуальним буде: запровадження податкових канікул з податку на прибуток на період оновлення

економіки, впровадження 0% ставки податку на прибуток на інноваційних та стратегічних галузях – ВПК, інновацій, медичної сфери, інформаційно-комунікаційного сектору, перегляд умов адміністрування податку з зменшення адміністративного податкового впливу та контролю, загальне зменшення ставки оподаткування з 18% (базова ставка зараз) до ставки в 10% (на період відновлення економіки) та 5% (для прямих інвесторів, що створюють нові виробництва та робочі місця в Україні за умови сталості інвестування до 10 років), що дозволить за рахунок кумулятивного ефективно стимулювати економічне зростання за рахунок покращення умов податкової конкуренції на регіональному та глобальному рівні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження особливостей використання прямих податків в системі державного регулювання доходів юридичних осіб дозволило узагальнити наступне:

Встановлено, що під податком можна розуміти вид бюджетного фіскального платежу, що стягується з визначеної бази оподаткування для формування дохідної частини державного та/або місцевого бюджету. Отже, податок – є фіскальною платою, а під оподаткуванням слід розуміти сукупність правил справляння податку, адміністрування, звітності та контролю за податками. Загалом податки виконують наступні функції: фіскальна функція – є основою для формування дохідної частини бюджету; регулююча функція – забезпечує вплив на економічну і соціальну сфери держави; розподільча функція – забезпечує перерозподіл частини ВВП через податковий механізм.

Вплив оподаткування інтегрується в моделі зростання шляхом його впливу на окремі змінні зростання, якими є нагромадження та інвестиції в капітал, в тому числі, людський, і технології. На основі опрацьованого емпіричного досвіду та економіко-математичного моделювання було доведено, що зростання ставок податку на прибуток підприємств, а також податків на доходи фізичних осіб і внесків на соціальне страхування є найбільш шкідливими для економічного зростання в довгостроковому періоді.

Під прибутковим оподаткуванням слід розуміти сукупність правил оподаткування прибутку юридичних осіб, що сформований в результаті господарської діяльності, даний вид оподаткування направлений на пошук балансу між формуванням фіскальних платежів для держави та створенням достатнього рівня фінансових ресурсів для розширення нормальних господарських циклів бізнесу. Головними прямими податками можна вважати: податок на прибуток підприємства; податок на землю; податок на нерухомість юридичних осіб; ПДФО.

Аналіз структури прямих податків вказує на зміну частки податку, що сплачували підприємства з майже 48% до рівня 53%, а частка податків від фізичних осіб відповідно скоротилася в 2016-2021 рр. за рахунок погіршення ділової активності бізнесу. Аналіз динаміки надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні вказує на стратегічне використання даних податків на різних рівнях бюджетної системи, при цьому саме фіскальна роль прямих податків є переважаючою над пріоритетом економічного розвитку держави в сучасних умовах.

На стан надходжень прямих податків до Державного та місцевих бюджетів в Україні впливають, на нашу думку, наступні фактори: стан економічного розвитку; динаміка зростання вартості бізнесу; умови оподаткування; легкість ведення бізнесу; привабливість країни як для зовнішніх, зокрема, міжнародних, так і для внутрішніх інвесторів; легкість адміністрування та контролю податків; впевненість бізнесу у стратегічному майбутньому; рівень податкової конкуренції.

Узагальнення регулюючої ролі прямих податків в бюджетному процесі та розвитку економіки дозволив виявити особливості даного виду податків, при цьому надходження від фізичних осіб зростали більш рівномірно пропорційно темпам росту доходів населення, а податок на прибуток бізнесу залежали від кон'юнктурних коливань стану економіки. Особливості формування державного бюджету України за видами податкових платежів були обумовлені такими факторами: бюджетною політикою; станом економічного розвитку; розподілом податків за рівнями адміністрування; діловою кон'юктурою; розвитком вартості майна, зокрема, майна, що оподатковується прямими податками; очікуваннями бізнесу стосовно розвитку економіки та легкості ведення бізнесу.

Узагальнення факторів, які впливають на пряме оподаткування юридичних осіб, вказує на потребу стимулювання економічної системи країни непрямыми та прямими методами, оскільки розмір адміністрування прямих податків на пряму залежить від ефективності функціонування бізнесу та умов

для його ведення, зокрема, і стосовно ставок оподаткування, бази оподаткування прямими податками, податкових пільг. Оскільки фактично пряме оподаткування має опосередкований вплив на стан економічного розвитку держави (через бюджет та стимулювання/ дестимулювання економічної системи) нами обрано регресійні двофакторні моделі впливу окремих індикаторів на загальний економічний стан держави, зокрема: розміру доходів бюджету на стан реального ВВП; розміру податкових доходів бюджету на стан реального ВВП; розміру прямих податків на стан реального ВВП. Вони вказують на кумулятивний вплив прямих податків на економічний розвиток держави.

Наведені особливості використання зарубіжного досвіду прямого оподаткування юридичних осіб вказують на потребу врахування галузевих трендів та пріоритетів економічного розвитку держави для виявлення профільних векторів розвитку бізнесу та формування конкурентного профілю держави на глобальних ринках з використанням елементу податкової конкуренції.

Встановлено, що основними напрямками реформування прямого оподаткування в Україні в сучасних умовах є впровадження прямих податкових пільг, оскільки в умовах військового стану та післявоєнного оновлення база оподаткування – виручка, чистий прибуток та зростання вартості майна, як очікується, буде мінімальною, а обсяг прибутку – суттєво скоротиться, тому для формування сприятливих податкових умов в Україні актуальним буде: запровадження податкових канікул з податку на прибуток на період оновлення економіки, впровадження 0% ставки податку на прибуток на інноваційних та стратегічних галузях – ВПК, інновацій, медичної сфери, інформаційно-комунікаційного сектору, перегляд умов адміністрування податку з зменшення адміністративного податкового впливу та контролю, загальне зменшення ставки оподаткування з 18% (базова ставка зараз) до ставки в 10% (на період відновлення економіки) та 5% (для прямих інвесторів, що створюють нові виробництва та робочі місця в Україні за умови сталості інвестування до 10

років), що дозволить за рахунок кумулятивного ефективу стимулювати економічне зростання за рахунок покращення умов податкової конкуренції на регіональному та глобальному рівні.

Наведені умов та вектори розвитку прямого оподаткування в Україні дозволять покращити податковий клімат та економічне використання прямого оподаткування бізнесу для стимулювання його сталого розвитку при відновленні економіки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В. Фінансовий результат до оподаткування: проблемні аспекти визначення різниць. Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. - 2018. - № 1. - С. 86-91.
2. Бойко С. В. Макрофіскальні тенденції надходження прямих податків в Україні. Економіка та управління АПК. - 2017. - № 2. - С. 146-153.
3. Борисюк О. В. Особливості справляння прямих податків в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2014. - Вип. 5(4). - С. 134-136
4. Бутенко В. В. Співвідношення прямих та непрямих податків під час формування доходів зведеного бюджету України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2018. - Вип. 30(2). - С. 68-72.
5. Воронкова, О., Гринь, Ю., Даниленко, А., Кміть, Т. Є. В., & Яскевич, О. (2020). ОСОБЛИВОСТІ АДМІСТРУВАННЯ ПРЯМИХ ПОДАТКІВ У ШВЕЦІЇ. ББК 65.261. 41-212.1 я431 С 24, 88.
6. Гринюк Р. М. Макроекономічні індикатори оцінки розвитку прямого оподаткування підприємств в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. - 2015. - Вип. 14(1). - С. 58-61.
7. Гринюк Р. М. Теоретичні та прикладні аспекти оцінки ефективності системи прямого оподаткування суб'єктів підприємництва в Україні. Регіональна економіка. - 2015. - № 4. - С. 115-121.
8. Гуренко Т. О. Проблеми та перспективи оподаткування прибутку в Україні. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2016. - Вип. 247. - С. 82-91.

9. Демиденко Л.М. Податкова система. Навчальний посібник. ЛМ Демиденко, ЮЛ Субботович - К.: Центр навчальної літератури, 2007.
10. Доходи Державного бюджету України. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/>
11. Дроздовська О. С. Співвідношення прямих та непрямих податків у податковій системі України. Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 10. - С. 44-50.
12. Дулік Т. О. Оподаткування в Україні [Текст] : навч. посіб. / Т. О. Дулік ; Ун-т мит. справи та фінансів. - Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020 . - (Бізнес. Економіка. Фінанси). Ч. 1 : Основи оподаткування. - 2020. - 225 с.
13. Захожай К. В. Роль прямих та непрямих податків у формуванні доходів Державного бюджету України. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент. - 2019. - № 18. - С. 103-114.
14. Іванишина О.С. Адміністрування прямих податків та їх фіскальна ефективність [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Іванишина Ольга Степанівна ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь, 2012. - 20 с.
15. Козоріз Л. О. Податок на прибуток підприємств у системі середньострокового бюджетного планування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Л. О. Козоріз; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фінанс. упр". - Київ, 2016. - 19 с.
16. Косач І. А. Сучасний стан прямого та непрямих оподаткування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2018. - Вип. 20(2). - С. 67-71.
17. Косова Т.В. Механізми податкового менеджменту в умовах антикризової фінансової політики : монографія / Т. Д. Косова, Г. В. Ползікова, Н. В. Захарченко ; Придніпров. держ. акад. буд-ва та архітектури. - Дніпро : Акцент, 2020. - 223, [1] с.

18. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. Науковий журнал "Економіка України". — 2016. — № 1 (650). – С. 35-51.
19. Луніна І. О. Реформування податку на прибуток підприємств у контексті забезпечення стійкості державних фінансів / І. О. Луніна, О. С. Білоусова // Економіка України. - 2018. - № 7. - С. 46-58.
20. Лютий І.О., Демиденко Л.М. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Центр учбової літератури, 2009.
21. Мартинів С. Нові тенденції оподаткування корпорацій в умовах світової глобалізації. Матеріали XLIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» // Збірник наукових праць. – Переяслав, 2022 р. С. 30-32.
22. Матросова Л. М. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб в системі прямого оподаткування України. Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 6. - С. 38-41.
23. Мельник В. М. Податкова політика України в умовах імплементації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Фінанси України. - 2016. - № 7. - С. 7-25.
24. Нестеренко О. П. Податкова система України: від квазіліберальної ретроспективи до неоліберальної перспективи? Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. — 2020. — № 32. — С. 360-370.
25. Олендер І. Я. Вплив режиму усунення подвійного оподаткування на виконання податкового обов'язку : монографія / І. Я. Олендер ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2020. - 222, [1] с.
26. Опарін В. М. Ідеологія, прагматика та результативність податкового реформування в Україні. Проблеми економіки. - 2017. - № 4. - С. 138-147.
27. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

28. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
29. Плаксієнко В.Я. Особливості системи оподаткування, податкової звітності та бухгалтерського обліку в будівельній галузі : навч. посіб. / В. Я. Плаксієнко, О. Є. Кононова, О. Л. Шпатакова ; Держ. ВНЗ "Придніпров. держ. акад. буд-ва та архітектури". - Херсон : ОЛДІ-плюс, 2019. - 105 с.
30. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
31. Полторак А. С. Механізм реформування системи оподаткування прибутку юридичних осіб в Україні в умовах фіскальної децентралізації . Актуал. проблеми економіки. - 2017. - № 10. - С. 4-14.
32. Садовенко М. М. Проблеми та шляхи вдосконалення системи прямого оподаткування в Україні. Бізнес Інформ. - 2019. - № 12. - С. 325-331.
33. Смашнюк О.В. Аналіз надходження прямих та непрямих податків до бюджету України. Інноваційний розвиток: освіта та наука XXI століття. Київ, 2018. Т. 3. 124 с.
34. Стащенко Ю.В. Податки як базис економічного зростання. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку: зб.матеріалів УІ Міжнар.наук.-практ.конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту; 10 грудня 2020 року. Київ, КНУ, 2020. С.513-514.
35. Терещенко, К. О. Пільгові умови сплати прямих податків. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 27-28 листопада 2019 р. Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 52-53.
36. Тулуш Л. Д. Недоліки спецрежиму прямого оподаткування нетипових сільськогосподарських підприємств. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. - 2012. - № 2. - С. 87-89.
37. Хомутенко А. Прогнозування обсягу надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету України методом кореляційно-

регресійного аналізу. Наук. вісн. Одес. нац. екон. ун-т. - 2017. - № 1/2. - С. 133-144

38. Чугунов І. Податкова безпека держави. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2019. - № 4. - С. 31-41.

39. Шевердін М. М. Історико-правовий аналіз механізму прямого оподаткування у 90-х рр. ХХ ст. в Україні. Вісник Національної академії правових наук України. - 2018. - Т. 25, № 2. - С. 13-26.

40. Янушевич Я.В. Інституційний механізм забезпечення сфери оподаткування в Україні: теорія та практика: монографія / Я. В. Янушевич ; Запоріж. нац. ун-т. - Запоріжжя : Гельветика, 2020. - 356 с.

41. Dmytrenko A. Problems of taxation of joint activities in the Ukraine under the conditions of automation = Проблемні питання податкового обліку спільної діяльності на підприємствах України в умовах автоматизації. Економіка і регіон. - 2017. - № 1. - С. 60-63.

42. Martynenko V. V. On the problem of tax system optimization in Ukraine = До проблеми оптимізації податкової системи України. Наук. вісн. Полісся. - 2018. - 2 (ч. 2). - С. 129-134.

43. <https://index.minfin.com.ua/finance/budget/gov/income/>

44. Slovenia. Corporate - Taxes on corporate income. <https://taxsummaries.pwc.com/slovenia/corporate/taxes-on-corporate-income>

45. Czech Republic. Corporate - Taxes on corporate income. <https://taxsummaries.pwc.com/czech-republic/corporate/corporate-residence>

46. Bulgaria. Corporate - Taxes on corporate income. <https://taxsummaries.pwc.com/bulgaria/corporate/deductions>

47. Australian. Corporate - Taxes on corporate income. <https://taxsummaries.pwc.com/australia/corporate/taxes-on-corporate-income>

48. Armocida, B., Formenti, B., Ussai, S., Palestra, F., & Missoni, E., (2020). "The Italian health system and the COVID-19 challenge." The Lancet, Public Health, 25 March 2020.

49. Avi-Yonah, R., (2020), “It’s Time to Revive the Excess Profits Tax”, *The American Prospect*, 27 March 2020.
50. Bach L., Bozio, A. & Malgouyres, C., (2019). “L’hétérogénéité des taux d’imposition implicites des profits en France : constats et facteurs explicatifs”, *Rapport IPP No 21*, March 2019.
51. Becker, J. & Englisch, J., (2019). ”International Effective Minimum Taxation – The GLOBE Proposal”, SSRN, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3370532>
52. Beer, S., de Mooij, R. & Lui L., (2019), “International Corporate Tax Avoidance: A Review of the Channels, Magnitudes, and Blind Spots”, *Journal of economic Surveys*.
53. Bloom, N., Bunn, P., Chen, S., Mizen, P. & Smietanka, P. (2020). “The economic impact of coronavirus on UK businesses: Early evidence from the Decision Maker”, *VoxEU.org*, 27 March 2020.
54. Clausing, K. A., (2019). “Profit Shifting Before and After the Tax Cuts and Jobs Act”, Available at SSRN: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3274827>
55. De Vito, A. & Gomez, J.-P. (2020). “COVID-19: Preventing a corporate cash crunch among listed firms”, *VoxEU.org*, 29 March 2020.
56. Dyreng, S., Hanlon, M., Maydew, E. L., & Thornock, J. R. (2017). “Changes in corporate effective tax rates over the past 25 years,” *Journal of Financial Economics*, Volume 124, Issue 3, 2017, Pages 441-463, <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2017.04.001>.
57. Fuest, C., Parenti, M., & Toubal, F. (2019). “International corporate taxation: What reforms? What impact?” *Notes du Conseil d’Analyse Économique*, (6), 1-12.
58. Ilzetzki, E (2020). “COVID-19: The economic policy response”, *VoxEU.org*, 28 March 2020.
59. Laffitte, S., Parenti, M., Souillard, B., & Toubal, F. (2019). “Profit Shifting in France: Evidence from Firm-Level Administrative Databases,” *Focus du Conseil d’analyse économique*, No 036-2019.

60. Tørsløv, T. R., Wier, L. S., & Zucman, G. (2019). “The missing profits of nations.” National Bureau of Economic Research Working Paper, W24701.

61. Turner, G., (2020). “Tax avoiders will receive coronavirus bailouts – we must redress this injustice”, The Guardian, 27 March 2020.

62. Vicard V. (2019). “The exorbitant privilege of high-tax countries”, CEPII working paper.